משנה · ראשונים · ברטנורא · סדר מועד

ברטנורא על משנה שקלים

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ברטנורא על משנה שקלים

רבנו עובדיה מברטנורא [הרע"ב]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ברטנורא-על-משנה-שקלים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ד 5
משנה ה 6
משנה ו 6
משנה ז 7
פרק ב 7
משנה א 7
משנה ב 8
משנה ג 9
משנה ד 9
משנה ה 10
פרק ג 11
משנה א 11
משנה ב 11
משנה ג 12
משנה ד 12
פרק ד 13
משנה א 13
משנה ב 13
משנה ג 14
משנה ד 14
משנה ה 14
משנה ו 15
משנה ז 15
משנה ח 16
משנה ט 16
פרק ה 17
משנה א 17
משנה ב 18
משנה ג 18
משנה ד 19
משנה ה 19
משנה ו 19
פרק ו 20
משנה א 20
משנה ב 20
משנה ג 20
משנה ד 21
משנה ה 21
משנה ו 22
פרק ז 23
משנה א 23
משנה ב 23
משנה ג 24
משנה ד 24
משנה ה 24
משנה ו 24
משנה ז 25
פרק ח 26
משנה א 26
משנה ב 26
משנה ג 26
משנה ד 27
משנה ה 28
משנה ו 28
משנה ז 28
משנה ח 28

פרק א

משנה א

בְּאֶחָד בַּאֲדָר מַשְׁמִיעִין עַל הַשְּׁקָלִים. בֵּית דִּין שׁוֹלְחִים בְּכָל עָרֵי יִשְׂרָאֵל וּמַכְרִיזִין שֶׁיָּבִיאוּ שִׁקְלֵיהֶן. לְפִי שֶׁבְּאֶחָד בְּנִיסָן צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבְּנוֹת צִבּוּר מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה, דִּכְתִיב (במדבר כח) זֹאת עוֹלַת חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה, חֹדֶשׁ וְהָבֵא קָרְבָּן מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה, וְיִלְפִּינַן חָדְשֵׁי הַשָּׁנָה דְּהָכָא, מֵרֹאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה (שמות יב), הִלְכָךְ מַקְדִּימִין שְׁלֹשִׁים יוֹם, דְּהַיְנוּ מֵאֶחָד בַּאֲדָר, לְהַכְרִיז שֶׁיָּבִיאוּ שִׁקְלֵיהֶם:

וְעַל הַכִּלְאַיִם. מַכְרִיזִין שֶׁיִּמָּעֲטוּ הַזֶּרַע הָאַחֵר עַד שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר בּוֹ רֹבַע קַב לִסְאָה, כְּדִתְנַן בְּפֶרֶק ב' דְּכִלְאַיִם כָּל סְאָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֹבַע קַב מִמִּין אַחֵר יְמַעֵט. וְרַבּוֹתֵינוּ פֵּרְשׁוּ דִּלְאַחַר שֶׁנִּדְלוּ הַזְּרָעִים אֶפְלּוּ אֶחָד בְּאֶלֶף צָרִיךְ לַעֲקֹר הַכֹּל, דְּכָל תְּרֵי מִילֵי דְּכָל חַד לְחוּדֵיהּ שָׁרֵי וְנֶאֱסְרוּ עַל יְדֵי תַּעֲרֹבֶת לֹא שַׁיָּךְ בָּהוּ בְּטוּל, דְּדַוְקָא כְּשֶׁמִּין אַחֵר מְעֹרָב בְּשִׁעַת הַזֶּרַע אֵין צָרִיךְ כִּי אִם לְמַעֵט, דְּמִדְּאוֹרַיְתָא חַד בְּתַרֵי בָּטֵיל וְלֹא מַקְרֵי זוֹרֵעַ כִּלְאַיִם, אֶלָּא מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן בְּעַלְמָא צָרִיךְ לְמַעֵט. אֲבָל לְאַחַר שֶׁנִּדְלוּ לֹא שַׁיָּךְ בָּהוּ בְּטוּל וְצָרִיךְ לַעֲקֹר אֶת הַכֹּל וְלֹא יִשַּׁיֵּר אֶלָּא אֶחָד מִן הַמִּינִים:

בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ קוֹרִין אֶת הַמְּגִלָּה בַּבְּרָכִין. הַמְּקֻפִּין חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן. אַיְידֵי דְּבָעֵי לְמִתְנֵי דְּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר בַּאֲדָר שֶׁלְּחָנוֹת יוֹשְׁבִין בַּמְּדִינָה, תָּנֵי נַמִּי כָּל מַה שֶּׁהָיוּ עוֹשִׂין בּוֹ בַּיּוֹם:

וּמְתַקְּנִים אֶת הַדְּרָכִים וְאֶת הָרְחוֹבוֹת. הַשְּׁוָקִים שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ בַּגְּשָׁמִים בִּימוֹת הַחֹרֶף, מְתַקְּנִים אוֹתָם בִּשְׁבִיל עוֹלֵי רְגָלִים. וְאֵית דְּמָפָרְשֵׁי בִּשְׁבִיל הָרוֹצְחִים הַמַּכִּים נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה, שֶׁיּוּכְלוּ לָנוּס מִפְּנֵי גּוֹאֵל הַדָּם, כְּדִכְתִיב (דברים יט) תָּכִין לְךָ הַדָּרֶךְ:

וְאֶת מְקֻוָּאוֹת הַמַּיִם. אִם נִתְרַבֶּה בָּהֶן טִיט מְנַקִּין אוֹתָן, וְאִם נֶחֱסַר שִׁעוּרָן מַמְשִׁיכִין לָהֶם מַיִם שְׁאוּבִים וּמַשְׁלִימִין אוֹתָן לְכִשְׁעוּר אִם הָיָה שָׁם רֹב אַרְבָּעִים סְאָה מִן הַכָּשֵׁר:

וְעוֹשִׂים כָּל צָרְכֵי רַבִּים. כְּגוֹן דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְדִינֵי נְפָשׁוֹת, וְדִינֵי מַכּוֹת, וּפְדִיַת עֲרָכִים וַחֲרָמִים וְהַקְדָּשׁוֹת, וְהַשְׁקָאַת סוֹטָה, וּשְׁרֵפַת פָּרָה, וּרְצִיעַת עֶבֶד עִבְרִי, וְטָהֳרַת מְצֹרָע, וְשׁוֹלְחִין לִפְתֹּחַ בּוֹרוֹת שֶׁל מַיִם מְכֻנָּסִים כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ מְצוּיִין לָעָם לִשְׁתּוֹת מֵהֶן בִּימוֹת הַחַמָּה. דְּכָל הָנָךְ צָרְכֵי רַבִּים נִינְהוּ:

וּמְצַיְּנִין אֶת הַקְּבָרוֹת. שֶׁלֹּא יַאֲהִילוּ עֲלֵיהֶם הַכֹּהֲנִים וְעוֹשֵׂי טָהֳרוֹת. וְהַצִּיּוּן הוּא שֶׁמְּמַחִים סִיד וְשׂוֹפְכִים אוֹתוֹ סְבִיב הַקֶּבֶר, וּבִימוֹת הַגְּשָׁמִים הָיָה הַסִּיד נִמּוֹחַ וְצָרִיךְ לַחְזֹר וּלְצַיְּנוֹ:

וְיוֹצְאִים. שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין:

אַף עַל הַכִּלְאַיִם. וְאַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר הִכְרִיזוּ עֲלֵיהֶם בְּאֶחָד בַּאֲדָר, לֹא הָיוּ סוֹמְכִים עַל הַהַכְרָזָה, דְּשֶׁמָּא לֹא עָקְרוּם בְּעָלִים. וְהָיוּ הֵם יוֹצְאִים וְעוֹקְרִים אוֹתָם:

משנה ב

הָיוּ עוֹקְרִים וּמַשְׁלִיכִים לִפְנֵיהֶם. לִפְנֵי בַּעֲלֵי הַשָּׂדוֹת כְּדֵי שֶׁיִּתְבַּיְּשׁוּ. וְהָיוּ בַּעֲלֵי שָׂדוֹת שְׂמֵחִים שֶׁמְּנַכְּשִׁים לָהֶם שְׂדוֹתֵיהֶם, וְעוֹד שֶׁהָיוּ נוֹתְנִים אוֹתָן לִפְנֵי בְּהֶמְתָּן. הִתְקִינוּ שֶׁיִּהְיוּ מַשְׁלִיכִים אוֹתָן בַּדְּרָכִים. וַעֲדַיִן הָיוּ בַּעֲלֵי שָׂדוֹת שְׂמֵחִים שֶׁהָיוּ מְנַכְּשִׁים לָהֶן:

הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מַפְקִירִין כָּל הַשָּׂדֶה. דְּהֶפְקֵר בֵּית דִּין הֶפְקֵר:

משנה ג

בַּמְּדִינָה. בִּירוּשָׁלַיִם. וְהָיוּ מַחֲלִיפִין מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל לָאֲנָשִׁים, שֶׁמְּבִיאִים כָּל אֶחָד מִמַּטְבֵּעַ מְדִינָתוֹ וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ כַּמָּה מֵהֶם יוֹצְאִים לְמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל:

יָשְׁבוּ בַּמִּקְדָּשׁ. לְפִי שֶׁהָיָה הַזְּמַן מִתְקָרֵב הָיוּ יוֹשְׁבִים בַּמִּקְדָּשׁ, כְּדֵי שֶׁיְּמַהֲרוּ לְהָבִיא. וְרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ שֶׁכָּל עָרֵי יִשְׂרָאֵל קְרוּיִין מְדִינָה, וּבְעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה בּוֹ הָיוּ יוֹשְׁבִים בַּמִּקְדָּשׁ בִּירוּשָׁלַיִם:

הִתְחִילוּ לְמַשְׁכֵּן. מִי שֶׁלֹּא הֵבִיא שִׁקְלוֹ:

אֶת מִי מְמַשְׁכְּנִין לְוִיִּם. לַאֲפוֹקֵי מִמַּאן דְּאָמַר שֶׁאֵין מְמַשְׁכְּנִין אֶת הַלְוִיִּם דִּכְתִיב (שמות ל) כָּל הָעוֹבֵר עַל הַפְּקוּדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה, וּלְוִיִּם לֹא הָיוּ נִמְנִים מִבֶּן עֶשְׂרִים:

אֲבָל לֹא נָשִׁים. וְנָתְנוּ אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ (שם) כְּתִיב, וְלֹא אִשָּׁה:

וְלֹא עֲבָדִים. דְּאֵין עֲבָדִים חַיָּבִין אֶלָּא בְּמִצְוֹוֹת שֶׁנָּשִׁים חַיָּבוֹת:

וּקְטַנִּים. אֲפִלּוּ הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת וְהוּא פָּחוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים:

שׁוּב אֵינוֹ פּוֹסֵק. אֲבִיו, מִשֶּׁהִתְחִיל. וְאִם מֵת אֲבִיו הוּא שׁוֹקֵל עַל יְדֵי עַצְמוֹ:

וְאֵין מְמַשְׁכְּנִין אֶת הַכֹּהֲנִים. וְאַף עַל פִּי שֶׁחַיָּבִין בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל:

מִפְּנֵי דַרְכֵי שָׁלוֹם. לְפִי שֶׁעֲבוֹדַת הַקָּרְבָּנוֹת עֲלֵיהֶם חוֹלְקִים לָהֶם כָּבוֹד וְסוֹמְכִים עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יַעַכְּבוּ אֶת שִׁקְלֵיהֶם. וְאִי נַמִּי יַעַכְּבוּ וְלֹא יִתְּנוּ, בֵּית דִּין מַתְנֶה עֲלֵיהֶם שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם חֵלֶף עֲבוֹדָתָם, כְּמוֹ שֶׁנּוֹתְנִים מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה לִשְׁאָר עוֹשֵׂי מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ כִּדְמְפָרֵשׁ לְקַמָּן:

משנה ד

כָּל כֹּהֵן שֶׁשּׁוֹקֵל אֵינוֹ חוֹטֵא. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לִשְׁקֹל. וְסַלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא אִם שׁוֹקֵל נִמְצָא קָרְבָּן צִבּוּר קָרֵב מִשֶּׁל יָחִיד, קָמַשְׁמַע לָן דְּאֵינוֹ חוֹטֵא, לְפִי שֶׁהוּא מוֹסֵר אוֹתוֹ מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל לַצִּבּוּר לְגַמְרֵי, וְלֹא חַיְשִׁינַן שֶׁמָּא לֹא יִגְמֹר לְמָסְרוֹ יָפֶה:

כָּל כֹּהֵן שֶׁאֵינוֹ שׁוֹקֵל חוֹטֵא. וּקְרָא דְּכָל הָעוֹבֵר עַל הַפְּקוּדִים דָּרִישׁ לֵיהּ הָכִי, כָּל הָעוֹבֵר בְּיַם סוּף, דְּהַיְנוּ כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים שֶׁכֻּלָּן עָבְרוּ אֶת הַיָּם עַל הַפְּקוּדִים, בֵּין אוֹתָן שֶׁנִּמְנוּ לְבַדָּן בֵּין אוֹתָן שֶׁנִּמְנוּ עִם יִשְׂרָאֵל, יִתֵּן תְּרוּמַת ה'. וְאַף עַל גַּב דִּבְפָרָשַׁת אֵלֶּה פְּקוּדֵי כְּתִיב וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מְאַת כִּכָּר וְגוֹ' לְשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְכוּ', הַהוּא בִּתְרוּמַת הָאֲדָנִים הוּא דִּכְתִיב, וּבְאוֹתָהּ תְּרוּמָה לֹא הָיָה שֵׁבֶט לֵוִי, אֲבָל בִּתְרוּמָה שֶׁל קַרְבָּנוֹת צִבּוּר הֻשְׁווּ בָּהּ כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים:

לְעַצְמָן. לַהֲנָאָתָן. וְלָאו דְּרָשָׁא הִיא, דְּדַוְקָא בְּמִנְחַת כֹּהֵן לְבַדּוֹ אָמַר קְרָא כָּלִיל תִּהְיֶה, וְלֹא בְּאוֹתָהּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּשֻׁתָּפוּת עִם הַצִּבּוּר. וַהֲלָכָה שֶׁכֹּהֲנִים חַיָּבִים לִתֵּן מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, וְאֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָן מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם:

משנה ה

מְקַבְּלִין מִיָּדָם. וּבְתַנַּאי שֶׁיִּמְסְרוּם לַצִּבּוּר לְגַמְרֵי, כִּי הֵיכִי דְּלֹא לֵהֲוֵי קָרְבַּן צִבּוּר קָרֵב מִשֶּׁל יָחִיד:

קְנֵי זָבִים וְזָבוֹת. תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה שֶׁזָּבִים וְזָבוֹת מְבִיאִים. וּבְכוּתִים בִּלְבַד מַיְרֵי, דְּאֵין זָבִים וְזָבוֹת בְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים:

כֹּל שֶׁהוּא נָדָר וְנָדָב מְקַבְּלִין מִיָּדָם. דְּתַנְיָא [מְנָחוֹת עג:] אִישׁ אִישׁ, לְרַבּוֹת אֶת הַגֵּרִים שֶׁנּוֹדְרִים נְדָרִים וּנְדָבוֹת כְּיִשְׂרָאֵל. וְאֵין לִי אֶלָּא עוֹלָה כְּדִכְתִיב (ויקרא כב) אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַה' עוֹלָה, שְׁלָמִים מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר לְכָל נִדְרֵיהֶם. מִנַּיִן לְרַבּוֹת הָעוֹפוֹת וְהַמְּנָחוֹת הַיַּיִן וְהַלְּבוֹנָה וְהָעֲצִים, תַּלְמוּד לוֹמַר לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם:

וְכֵן הוּא מְפֹרָשׁ עַל יְדֵי עֶזְרָא. כְּשֶׁרָצוּ הַכּוּתִים לְסַיְּעָן וְשָׁלְחוּ לָהֶם נִבְנֶה עִמָּכֶם כִּי כָכֶם נִדְרֹשׁ לֵאלֹהֵיכֶם, מַה הֵשִׁיבוּ לָהֶם, לֹא לָכֶם וְלָנוּ לִבְנוֹת בַּיִת בְּשֻׁתָּפוּת לֵאלֹהֵינוּ, וְלָכֶם אֵין חֵלֶק וּצְדָקָה וְזִכָּרוֹן בִּירוּשָׁלַיִם:

משנה ו

קָלְבּוֹן. קַל בּוֹן. כְּלוֹמַר דָּבָר קַל וּמֻעָט שֶׁמּוֹסִיפִין עַל מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל לְהַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם:

הַשּׁוֹקֵל עַל יְדֵי אִשָּׁה כו' פָּטוּר. כְּגוֹן שֶׁהִלְוָה לָהֶם, דְּכֵיוָן דִּפְטוּרִים הֵן לֹא מִחַיְּבֵי בְּקָלְבּוֹן. וְאִי לֹא הִלְוָה לָהֶם אֶלָּא שֶׁפּוֹרֵעַ בְּשְׁבִילָם, אֲפִלּוּ שׁוֹקֵל בְּשְׁבִיל בַּר חִיּוּבָא פָּטוּר מִן הַקָּלְבּוֹן כְּדִלְקַמָּן:

אִם שָׁקַל עַל יָדוֹ וְעַל יַד חֲבֵרוֹ. בְּשֶׁהִלְוּהוּ מַיְרֵי, וְשׁוֹקֵל שֶׁקֶל שָׁלֵם, מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשְׁבִילוֹ וּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁמַּלְוֶה לַחֲבֵרוֹ:

חַיָּב קָלְבּוֹן אֶחָד. דְּסָבַר הַנּוֹתֵן מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל הַקָּצוּב בַּתּוֹרָה פָּטוּר מִן הַקָּלְבּוֹן, דִּכְתִיב זֶה יִתְּנוּ, כָּזֶה יִתְּנוּ וְלֹא יוֹתֵר. וּשְׁנַיִם שֶׁשָּׁקְלוּ שֶׁקֶל שָׁלֵם אֵין נוֹתְנִין אֶלָּא קָלְבּוֹן אֶחָד:

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר שְׁנֵי קָלְבּוֹנוֹת. רַבִּי מֵאִיר סָבַר הַשּׁוֹקֵל מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל חַיָּב בְּקָלְבּוֹן, הִלְכָּךְ שְׁנַיִם שֶׁשָּׁקְלוּ שֶׁקֶל שָׁלֵם חַיָּבִין שְׁתֵּי קָלְבּוֹנוֹת. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר:

הַנּוֹתֵן סָלַע. דְּהַיְנוּ שֶׁקֶל שָׁלֵם לְשֶׁלְחָנִי שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ מַחֲצִיתוֹ שֶׁנִּשְׁאַר לוֹ מִמֶּנּוּ. וְשֶׁקֶל הָאָמוּר כָּאן הַיְנוּ מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל:

נוֹתֵן שְׁנֵי קָלְבּוֹנוֹת. בְּהָא מוֹדֶה תַּנָּא קַמָּא דְּנוֹתֵן שְׁתֵּי קָלְבּוֹנוֹת, אֶחָד קָלְבּוֹן לְהֶכְרֵעַ מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁהוּא נוֹטֵל מִן הַהֶקְדֵּשׁ, וְאֶחָד דְּכֵיוָן שֶׁלֹּא שָׁקַל מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל כְּמוֹ שֶׁקָּצוּב בַּתּוֹרָה נִתְחַיֵּב בְּקָלְבּוֹן:

משנה ז

הַשּׁוֹקֵל עַל יְדֵי עָנִי. בְּשֶׁבִּיל עָנִי:

פָּטוּר. כֵּיוָן שֶׁנּוֹתֵן לָהֶם בְּמַתָּנָה:

הָאַחִין הַשֻּׁתָּפִין שֶׁחַיָּבִין בְּקָלְבּוֹן. אַחִים שֶׁהֵם שֻׁתָּפִים שֶׁחִלְּקוּ וְחָזְרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ, שֶׁאָז הֵן חַיָּבִין בְּקָלְבּוֹן כְּשְׁאָר שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֶׁשָּׁקְלוּ סְלָעִים:

פְּטוּרִים מִמַּעֲשֵׂר בְּהֵמָה. כָּל הַבְּהֵמוֹת הַנּוֹלָדוֹת לָהֶם כָּל יְמֵי שֻׁתָּפוּתָן אֵינָן צְרִיכִין לְעַשְּׂרָן, דְּדִרְשִׁינַן בְּפֶרֶק [בַּתְרָא] דִּבְכוֹרוֹת, יִהְיֶה לְךָ, וְלֹא שֶׁל שֻׁתָּפוּת, וּמוֹקְמִינַן לְהַאי קְרָא בְּמַעֲשֵׂר, וְאַף עַל גַּב דְּבִבְכוֹר כְּתִיב:

וּכְשֶׁחַיָּבִין בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה. הַיְנוּ כְּשֶׁלֹּא חִלְּקוּ, שֶׁאָז חַיָּבִים בְּמַעֲשֵׂר, כִּדְדָרְשִׁינַן יָכוֹל אַפִּלּוּ קָנוּ בִּתְפוּסַת הַבַּיִת, תַּלְמוּד לוֹמַר יִהְיֶה מִכָּל מָקוֹם:

פְּטוּרִים מִן הַקָּלְבּוֹן. שֶׁמְּמוֹן אֲבִיהֶם בְּחֶזְקָתוֹ עוֹמֵד, וַהֲוֵי כְּאָב שֶׁשּׁוֹקֵל עַל יְדֵי בָּנָיו וְעַל יְדֵי שְׁכֵנָיו דְּפָטוּר:

מָעָה כֶּסֶף. אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּסֶלַע, וּמִשְׁקָלָהּ שִׁשָּׁה עָשָׂר שְׂעוֹרוֹת:

חֲצִי מָעָה. אֶחָד מִשְּׁמֹנָה וְאַרְבָּעִים, וּמִשְׁקָלָהּ שְׁמֹנָה שְׂעוֹרוֹת. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

פרק ב

משנה א

מְצָרְפִין שְׁקָלִים לְדַרְכּוֹנוֹת. בְּנֵי הָעִיר שֶׁקִּבְּצוּ שִׁקְלֵיהֶם יְכוֹלִים לְהַחְלִיפָם בַּדְּרְבוֹנוֹת. וְהוּא מַטְבֵּעַ שֶׁל זָהָב כִּדְכְתִיב בְּעֶזְרָא דַּרְכְּמוֹנֵי זָהָב, לְהָקֵל מֵעֲלֵיהֶם מַשָּׂאוֹי הַדֶּרֶךְ:

שׁוֹפָרוֹת. תֵּבוֹת שֶׁפִּיהֶן צָר לְמַעְלָה, כְּעֵין שׁוֹפָר שֶׁפִּיו צַר מִלְּמַעְלָה וְהוֹלֵךְ וּמַרְחִיב, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לִטֹּל מֵהֶן כְּלוּם. כְּהַהִיא דִּכְתִיב בִּיהוֹיָדָע (מלכים ב יב) וַיַּעֲשׂוּ אֲרוֹן אֶחָד וַיִּתְּנוּהוּ בְּהֵיכַל וְכוּ' וַיִּקֹּב חֹר בְּדַלְתּוֹ. וְהָיוּ עוֹמְדִים בַּעֲזָרָה, וְכָל אֶחָד מֵבִיא שִׁקְלוֹ וְנוֹתֵן בּוֹ:

כָּךְ הָיוּ בַּמְּדִינָה. בִּירוּשָׁלַיִם. וּלְדִבְרֵי רַמְבַּ"ם בִּשְׁאָר עָרֵי יִשְׂרָאֵל:

בְּנֵי הָעִיר שֶׁשָּׁלְחוּ שִׁקְלֵיהֶם. בְּיַד שְׁלִיחַ לְהוֹלִיכָם לַלִּשְׁכָּה:
אִם נִתְרָמָה הַתְּרוּמָה. שֶׁהָיוּ רְגִילִים לִתְרֹם מֵהַקֻּפּוֹת לְצֹרֶךְ הַקָּרְבָּנוֹת. וְהָיוּ תּוֹרְמִים עַל הַגְּבוּי וְעַל הֶעָתִיד לְגְבוֹת, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה חֵלֶק בַּקָּרְבָּנוֹת אַף לְאוֹתָם שֶׁעֲדַיִן לֹא שָׁקְלוּ:
נִשְׁבָּעִין. הַשְּׁלוּחִים:
לַגִּזְבָּרִים. דְּהוֹאִיל וְנִתְרְמָה תְּרוּמָה עַל הַמָּעוֹת הַלָּלוּ קֹדֶם שֶׁנֶּאֶבְדוּ הֲרֵי נַעֲשׂוּ כְּאִלּוּ הָיוּ בְּרְשׁוּת הַגִּזְבָּרִים מִשָּׁעָה שֶׁנִּתְרְמָה תְּרוּמָה עֲלֵיהֶן, וּכְשֶׁנִּגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ בִּרְשׁוּת הַגִּזְבָּרִים נִגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ, הִלְכָךְ נִשְׁבָּעִים הַשְּׁלוּחִים לַגִּזְבָּרִים וְנִפְטָרִים. וְאַף עַל גַּב דְּאֵין נִשְׁבָּעִין עַל הַהַקְדָּשׁוֹת, שְׁבוּעָה זוּ תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא כְּדֵי שֶׁלֹּא יְזַלְזְלוּ בַּהַקְדָּשׁוֹת:
וְאִם לָאו. שֶׁבַּשָּׁעָה שֶׁאָבְדוּ עֲדַיִן לֹא נִתְרְמָה תְּרוּמָה וְלֹא הוֹצִיאוּ מָעוֹת מִן הַקֻּפּוֹת עַל הֶעָתִיד לְגְבוֹת, בִּרְשׁוּת הַבְּעָלִים אָבְדוּ, הִלְכָךְ נִשְׁבָּעִים הַשְּׁלוּחִים לְאַנְשֵׁי הָעִיר וְנִפְטָרִים. וְאַנְשֵׁי הָעִיר חוֹזְרִין וְשׁוֹקְלִים שְׁקָלִים אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן, שֶׁהַשְּׁקָלִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁאָבְדוּ לֹא עָלוּ לָהֶן:

משנה ב

הַנּוֹתֵן שִׁקְלוֹ לַחֲבֵרוֹ לִשְׁקֹל עַל יָדוֹ. בִּשְׁבִילוֹ, וְהָלַךְ הַשְּׁלִיחַ וְשָׁקַל בִּשְׁבִיל עַצְמוֹ:
אִם נִתְרְמָה הַתְּרוּמָה. קֹדֶם שֶׁנָּתַן הַשֶּׁקֶל לַגִּזְבָּר:
מָעַל. זֶה שֶׁשָּׁקַל בִּשְׁבִיל עַצְמוֹ, דְּמֵיָד שֶׁנִּתְרְמָה הַתְּרוּמָה עַל הֶעָתִיד לְגְבוֹת, הָיָה זֶה הַשֶּׁקֶל שֶׁנָּתַן לוֹ חֲבֵרוֹ לִשְׁקֹל עָלָיו בִּרְשׁוּת הֶקְדֵּשׁ, וּכְשֶׁנָּתְנוֹ עַל עַצְמוֹ נֶהֱנָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ, שֶׁהֲרֵי אִם לֹא הָיָה נוֹתֵן שֶׁקֶל זֶה בִּשְׁבִיל עַצְמוֹ הָיוּ מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ, כִּדְתָנֵן לְעֵיל בְּפֶרֶק קַמָּא מְשָׁיְּשְׁבוּ בַּמִּקְדָּשׁ הִתְחִילוּ לְמַשְׁכֵּן, וְנִמְצָא נֶהֱנָה מִן הַהֶקְדֵּשׁ, וְחַיָּב קָרְבַּן מְעִילָה:
הַשּׁוֹקֵל שִׁקְלוֹ מִן הַהֶקְדֵּשׁ. שֶׁהָיוּ בְּיָדוֹ מָעוֹת שֶׁהֻקְדְּשׁוּ לְבֶדֶק הַבַּיִת, וּכְסָבוּר שֶׁהֵם שֶׁל חֻלִּין, וְשָׁקַל מֵהֶם שִׁקְלוֹ, וְנִתְרְמָה הַתְּרוּמָה וְקָנוּ בְּהֵמָה בְּאוֹתָהּ תְּרוּמָה וְהִקְרִיבוּהָ, אָז נִתְחַיֵּב הַשּׁוֹקֵל קָרְבַּן מְעִילָה, אֲבָל לֹא קֹדֶם, לְפִי שֶׁזֶּה הַהֶקְדֵּשׁ נִשְׁאַר הֶקְדֵּשׁ כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא וְלֹא נִשְׁתַּנָּה, וּכְשֶׁנִּקְרְבָה הַבְּהֵמָה וְהוּא נִתְכַּוֵּן שֶׁהִיא מִמָּמוֹן כָּל מִי שֶׁשָּׁקַל בִּתְרוּמַת הַלִּשְׁכָּה, נַעֲשָׂה כְּאִלּוּ קָנָה בְּהֵמָה בְּאוֹתָן מָעוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ וְהִקְרִיבָהּ, וְנֶהֱנָה שֶׁלֹּא מִשְׁכְּנוּהוּ בִּשְׁבִיל שִׁקְלוֹ, וְנִתְחַיֵּב בְּקָרְבַּן מְעִילָה. וְרֵישָׁא נַמִּי דְּקָתָנֵי כְּשֶׁנָּתַן לוֹ חֲבֵרוֹ לִשְׁקֹל עַל יָדוֹ וְשָׁקַל עַל עַצְמוֹ דְּמַעַל, הַיְנוּ נַמִּי שֶׁקָּרְבָה בְּהֵמָה אַחַר שֶׁנִּתְרְמָה הַתְּרוּמָה. וְהָאִי דְּלֹא תַּנְיֵיהּ בָּרִישָׁא, מִשּׁוּם דְּסָמִיךְ אַסֵּיפָא שֶׁמְּפֹרָשׁ בָּהּ מְעִילַת שְׁנֵיהֶם. וְהַיְנוּ טַעֲמָא שֶׁאֵינוֹ מוֹעֵל מִיָּד אַף עַל פִּי שֶׁנֶּהֱנָה כְּבָר, לְפִי שֶׁאֵין מְעִילָה אֶלָּא בְּמוֹצִיא מִן הַהֶקְדֵּשׁ לְחֻלִּין, אֲבָל הַמּוֹצִיא מֵהֶקְדֵּשׁ לְהֶקְדֵּשׁ אַף עַל פִּי שֶׁנֶּהֱנָה אֵינוֹ מוֹעֵל אֶלָּא אַחַר שֶׁעָשָׂה מַעֲשֶׂה בַּהֶקְדֵּשׁ הַשֵּׁנִי. וְכֵן מוּכָח בַּיְרוּשַׁלְמִי:

יֹאכַל כְּנֶגְדָּן. יָבִיא שֶׁקֶל וְיֹאמַר, כָּל מָקוֹם שֶׁהֵם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אוֹ שְׁבִיעִית יִהְיוּ מְחֻלָּלִים עַל שֶׁקֶל זֶה, דִּשְׁבִיעִית תּוֹפֶסֶת דָּמֶיהָ כְּהֶקְדֵּשׁ, וְיֹאכַל פֵּרוֹת שֶׁיִּקָּנֶה בְּאוֹתוֹ שֶׁקֶל בִּירוּשָׁלַיִם כְּדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, אוֹ יֹאכְלֵם בִּקְדוּשַׁת שְׁבִיעִית אִם הַפֵּרוֹת שֶׁחִלֵּל הָיוּ שְׁבִיעִית:

משנה ג

הַמְכַנֵּס מָעוֹת. כּוֹנֵס מְעַט מְעַט פְּרוּטָה אַחַר פְּרוּטָה לְשֶׁקְלוֹ, וְאוֹמֵר כְּשֶׁהִתְחִיל לְכַנֵּס, הֲרֵי אֵלּוּ לְשֶׁקְלִי, וּכְשֶׁבָּא לְחַשֵּׁב מַה שֶּׁכִּנֵּס מָצָא שֶׁהוֹתִירוּ עַל שִׁקְלוֹ:

בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים מוֹתָרָן נְדָבָה. יִפְּלוּ לַשּׁוֹפָרוֹת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ, שֶׁעוֹמְדִים לְהַקְרִיב בְּדָמֶיהֶן עוֹלוֹת קַיִץ לַמִּזְבֵּחַ. וּבֵית שַׁמַּאי לְטַעֲמֵיהוּ דְּאֵית לְהוּא הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת שְׁמֵיהּ הֶקְדֵּשׁ:

וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים מוֹתָרָן חֻלִּין. דְּלֹא נִתְכַּוֵּן זֶה לְהַקְדִּישׁ אֶלָּא עַד כְּדֵי שִׁקְלוֹ:

שֶׁאֲבִיא מֵהֶן שִׁקְלִי, שָׁוִין שֶׁהַמּוֹתָר חֻלִּין. דַּהֲוֵי כְּאוֹמֵר בְּפֵרוּשׁ אִם אַכְנִיס יוֹתֵר מִשֶּׁקֶל אָבִיא מֵהֶם שֶׁקֶל וְהַמּוֹתָר יְהֵא חֻלִּין:

אֵלּוּ לְחַטָּאתִי. וְאִם כִּנֵּס מָעוֹת וְאוֹמֵר הֲרֵי אֵלּוּ לְחַטָּאתִי, מוֹדוּ בֵּית הִלֵּל שֶׁהַמּוֹתָר נְדָבָה:

משנה ד

מַה בֵּין שְׁקָלִים לְחַטָּאת. מַאי שְׁנָא שְׁקָלִים דִּמְכַנֵּס מָעוֹת וְאוֹמֵר הֲרֵי אֵלּוּ [לְשִׁקְלִי] אֲמְרֵי בֵּית הִלֵּל דַּהֲוֵי הַמּוֹתָר חֻלִּין, וּמַאי שְׁנָא חַטָּאת דְּמוֹדוּ לְבֵית שַׁמַּאי דַּהֲוֵי נְדָבָה:

שְׁקָלִים יֵשׁ לָהֶן קִצְבָּה. דִּכְתִיב (שמות ל) הֶעָשִׁיר לֹא יַרְבֶּה וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט, הִלְכָךְ בְּוַדַּאי לֹא נִתְכַּוֵּן זֶה אֶלָּא לַשֶּׁקֶל, וְהַמּוֹתָר הֲוֵי הֶקְדֵּשׁ טָעוּת. אֲבָל חַטָּאת אֵין לָהּ קִצְבָּה, אִם יִרְצֶה יָבִיא חַטָּאת בְּמָעָה כֶּסֶף, וְאִם יִרְצֶה יָבִיא בְּדָמִים מְרֻבִּים, הִלְכָךְ נִתְפַּסוּ הַדָּמִים וּמוֹתָרָן נְדָבָה:

הָיוּ שׁוֹקְלִים דַּרְכּוֹנוֹת. מַטְבֵּעַ שֶׁל מַלְכוּת מָדַי שֶׁעָלָה עִמָּהֶן מִן הַגּוֹלָה וְשֶׁל זָהָב הָיָה, וְהוּא שָׁוֶה שְׁנֵי סְלָעִים, וּרְגִילִים לִשְׁאֹת וְלִתֵּן בְּאוֹתוֹ מַטְבֵּעַ. וּכְמוֹ שֶׁבִּזְמַן בַּיִת רִאשׁוֹן שֶׁהָיָה מַטְבֵּעַ שֶׁלָּהֶן שֶׁקֶל הָיוּ נוֹתְנִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, גַּם עַתָּה שֶׁהָיָה מַטְבֵּעַ שֶׁלָּהֶן דַּרְכּוֹן הָיוּ נוֹתְנִים חֲצִי דַּרְכּוֹן:

חָזְרוּ לִשְׁקֹל סְלָעִים. אַחַר שֶׁעָבְרָה מַלְכוּת מָדַי נִתְבַּטֵּל מַטְבֵּעַ דַּרְכּוֹן, חָזְרוּ לִהְיוֹת נוֹשְׂאִים וְנוֹתְנִים בִּסְלָעִים, שֶׁהוּא מַטְבֵּעַ רִאשׁוֹן שֶׁהָיָה יוֹצֵא בִּזְמַן בַּיִת רִאשׁוֹן, וְנָתְנוּ מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל כְּבַתְּחִלָּה:

חָזְרוּ לִשְׁקֹל טְבָעִין. חָזַר מַטְבֵּעַ הַיּוֹצֵא בַּהוֹצָאָה לִהְיוֹת טְבָעִין, דְּהַיְנוּ מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל. בְּקֹשׁוּ לִתֵּן חֲצִי אוֹתוֹ הַמַּטְבֵּעַ, דְּהַיְנוּ דִּינָר אֶחָד. שֶׁהַסֶּלַע אַרְבָּעָה דִּינָרִין, וְלֹא קִבְּלוּ מֵהֶן, דְּרַשְׁאִים לְהוֹסִיף אַשֶּׁקֶל דְּאוֹרַיְתָא לְפִי שִׁנּוּי הַמַּטְבְּעוֹת הַיּוֹצְאוֹת בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְלֹא לִפְחֹת

מִמֶּנּוּ. אֲלָמָא לַשְּׁקָלִים נַמִּי אֵין לָהֶם קִצְבָה, דִּלְפְעָמִים הַשְּׁקָלִים גְּדוֹלִים וְלִפְעָמִים קְטַנִּים, שֶׁהֲרֵי לֹא הָיוּ נוֹתְנִים לְעוֹלָם אֶלָּא מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל הַיּוֹצֵא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה:

אַף עַל פִּי כֵן יַד כֻּלָּן שָׁוָה. כְּלוֹמַר אַכַּתִּי לֹא דָּמֵי שְׁקָלִים לְחַטָּאת, דִּבְכָל זְמַן וּזְמַן הָיָה מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שָׁוֶה לַכֹּל, זֶה שׁוֹקֵל כְּמוֹ זֶה, כָּל אֶחָד מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל הַיּוֹצֵא בַּזְּמַן הַהוּא. אֲבָל חַטָּאת לְעוֹלָם אֵינוֹ שָׁוֶה, שֶׁזֶּה מֵבִיא בְּסֶלַע וְזֶה מֵבִיא בִּשְׁנַיִם אוֹ בִּשְׁלֹשָׁה סְלָעִים. וְהָכִי מַסְקִינַן דְּטַעֲמַיְהוּ דְּבֵית הִלֵּל כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

משנה ה

מוֹתַר שְׁקָלִים חֻלִּין. הַמְכַנֵּס מָעוֹת וְאוֹמֵר הֲרֵי אֵלּוּ לְשִׁקְלִי, וּכְשֶׁבָּא לְחַשֵּׁב מַה שֶּׁכִּנֵּס מָצָא שֶׁהוֹתִירוּ, הַמּוֹתָר חֻלִּין. וּסְתָמָא כְּבֵית הִלֵּל:

עֲשִׂירִית הָאֵיפָה. שֶׁמַּקְרִיבִין בְּדַלֵּי דַּלּוּת. אִם הִפְרִישׁ מָעוֹת וְנִתּוֹתְרוּ, בָּאוֹת נְדָבָה, דְּכָל מוֹתַר חַטָּאת וְאָשָׁם הַמָּעוֹת נְדָבָה לִקְנוֹת בָּהֶן עוֹלוֹת לְקַיֵּץ הַמִּזְבֵּחַ, כְּמִדָּרְשׁוֹ שֶׁל יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן. וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה בִּמְקוֹם חַטָּאת הִיא:

מוֹתַר עוֹלָה עוֹלָה. אִם הִפְרִישׁ מָעוֹת לִקְנוֹת עוֹלָה וְנִתּוֹתְרוּ, יָבִיא בְּאוֹתוֹ הַמּוֹתָר עוֹלָה אַחֶרֶת:

מוֹתַר הַפֶּסַח לִשְׁלָמִים. דִּכְתִיב (דברים טז) וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר, וְכִי פֶּסַח מִן הַבָּקָר הוּא בָּא, אֶלָּא מוֹתַר פֶּסַח יְהֵא לְדָבָר הַבָּא מִצֹּאן וּבָקָר, וְהֵינוּ שְׁלָמִים:

מוֹתַר נְזִירִים. אִם גָּבוּ מָעוֹת לְקָרְבְּנוֹת נְזִירִים וְנִתּוֹתְרוּ, יִשְׁמְרוּם עַד שֶׁיִּקְנוּ מֵהֶם קָרְבְּנוֹת נְזִירִים אֲחֵרִים. וְאִם נָזִיר אֶחָד הִפְרִישׁ מָעוֹת לְקָרְבְּנוֹתָיו וְנִתּוֹתְרוּ, הַמּוֹתָר לִנְדָבָה לְקַיֵּץ הַמִּזְבֵּחַ:

מוֹתַר עָנִי. אִם גָּבוּ מָעוֹת לִקְנוֹת לוֹ מַלְבּוּשׁ וְנִתּוֹתְרוּ, נוֹתְנִין הַמּוֹתָר לְאוֹתוֹ עָנִי:

מוֹתַר שְׁבוּיִים. אִם גָּבוּ צְדָקָה לְצֹרֶךְ פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים וְנִתּוֹתַר מֵהֶם, יִשְׁמְרוּם עַד שֶׁיִּפְדּוּ בָּהֶם שְׁבוּיִים אֲחֵרִים. אֲבָל אִם פָּרְשׁוּ לְשֶׁבוּי זֶה, זָכָה אוֹתוֹ שְׁבוּי בַּמּוֹתָר:

מוֹתַר הַמֵּתִים לְמֵתִים. אִם גָּבוּ לְצֹרֶךְ קְבוּרַת מֵת סְתָם, הַמּוֹתָר לִקְבוּרַת מֵתִים אֲחֵרִים. לַמֵּת, זֶה הַמּוֹתָר לְיוֹרְשָׁיו, דְּאַחוֹלֵי אַחִיל הַמֵּת זִילוּתֵיהּ לְגַבֵּי יוֹרְשָׁיו:

יְהֵא מֻנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ. מִסַּפְקָא לֵיהּ אִי מָחִיל הַמֵּת זִילוּתֵיהּ לְגַבֵּי יוֹרְשָׁיו אִי לֹא, הִלְכָךְ יְהֵא מֻנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ:

בּוֹנִים לוֹ נֶפֶשׁ עַל קִבְרוֹ. פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְרַבִּי נָתָן דְּלֹא מָחִיל, הִלְכָךְ בּוֹנִים לוֹ מַצֵּבָה עַל קִבְרוֹ מֵאוֹתוֹ מוֹתָר שֶׁכְּבָר זָכָה בּוֹ הַמֵּת. וַהֲלָכָה כְּתַנָּא קַמָּא. וְהֵיכָא דְּגָבוּ לְצָרְכֵי קְבוּרַת הַמֵּת מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ סְבוּרִים שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא שֶׁהָיָה לוֹ, לֹא אָמְרִינַן בִּכְהַאי גַּוְנָא מוֹתָר הַמֵּת לְיוֹרְשָׁיו, כֵּיוָן שֶׁהַגְּבִיָּה בְּטָעוּת הָיְתָה, וְהָכִי מוּכָח בַּיְרוּשַׁלְמִי. וְעוֹד מוּכָח בַּיְרוּשַׁלְמִי

וּבַגְּמָרָא שָׁלָנוּ, דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא שִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר אוֹ חֲבֵר עִיר שֶׁכָּל עִסְקֵי צִבּוּר נָחְתָּכִין עַל פִּיו, וְנִרְאֶה בְּעֵינָיו לְשַׁנּוֹת מוֹתָר שְׁבוּיִים אוֹ מוֹתָר עֲנִיִּים אוֹ מוֹתָר מֵתִים לְמַה שֶּׁיֵּרָאֶה בְּעֵינָיו, יָכוֹל לְשַׁנּוֹת וּלְהוֹצִיא בְּמַה שֶּׁיֵּרָאֶה בְּעֵינָיו שֶׁהוּא צֹרֶךְ שָׁעָה, וְאֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ. וְכֵן מוֹרִין תָּמִיד הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה:

פרק ג

משנה א

בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה תּוֹרְמִין אֶת הַלִּשְׁכָּה. כָּל הַשִּׁקָּלִים הָיוּ נוֹתְנִים לְתוֹךְ לִשְׁכָּה אַחַת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ, וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה נוֹטְלִין מִמֶּנָּה, וְנוֹתְנִים לְתוֹךְ שָׁלֹשׁ קֻפּוֹת, שֶׁכָּל קֻפָּה הָיְתָה מְשֻׁלֶּשֶׁת סְאִין, כְּדֵי לְקָנוֹת מֶהֶן קָרְבָּנוֹת צִבּוּר. וְלֹא הָיוּ נוֹטְלִים הַכֹּל בְּפַעַם אַחַת לְצֹרֶךְ כָּל הַשָּׁנָה, לְפִי שֶׁהָרְחוֹקִים לֹא הֵבִיאוּ עֲדַיִן כָּל שִׁקְלֵיהֶם:

בְּפֻרְס הַפֶּסַח. חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם קֹדֶם הַמּוֹעֵד קָרֵי פֻּרְס הַמּוֹעֵד, לְפִי שֶׁשִּׁלְשִׁים יוֹם קֹדֶם הָרֶגֶל שׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים בְּהִלְכוֹת הָרֶגֶל, וּפֻרְס הוּא לְשׁוֹן פְּרוּסָה דְּהַיְנוּ חֲצִי:

וְהֵן גְּרָנוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר. שְׁלֹשָׁה פְּרָקִים הַלָּלוּ הֵן שָׁלֹשׁ גְּרָנוֹת שֶׁל מַעְשֵׂר בְּהֵמָה, שֶׁזְּמַנִּים אֵלּוּ קָבְעוּ חֲכָמִים לְעַשֵּׂר בְּהֵמוֹת שֶׁנּוֹלְדוּ. וּכְמוֹ שֶׁהַגֹּרֶן קוֹבַעַת לְמַעְשַׂר דָּגָן, כָּךְ זְמַנִּים אֵלּוּ קוֹבְעִים לֶאֱסֹר הַבְּהֵמוֹת שֶׁנּוֹלְדוּ בָּאֲכִילָה עַד שֶׁיְּעֻשַּׂר, אֲבָל קֹדֶם הַפֶּרֶק מֻתָּר לֶאֱכֹל אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עֻשַּׂר. וְקָבְעוּ חֲכָמִים הָנָךְ תְּלָתָא זְמַנֵּי לְמַעְשַׂר בְּהֵמָה, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ בְּהֵמוֹת מְצוּיוֹת לְעוֹלֵי רְגָלִים, דְּאַף עַל גַּב דְּמֻתָּר לְמִכֹּר וְלִשְׁחֹט וְלֶאֱכֹל כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ מוֹעֵד הַגֶּרֶן, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא שַׁחֲטֵי לְהוּ אֱינָשֵׁי עַד דְּמִעְשְׁרָן, דְּנִיחָא לֵיהּ לֶאֱינִישׁ לְקִיּוּמֵי מִצְוָה בְּמָמוֹנֵיהּ בְּדָבָר שֶׁאֵין חָסֵר בּוֹ כְּלוּם, כְּגוֹן מַעְשַׂר בְּהֵמָה, שֶׁהוּא עַצְמוֹ מֵבִיא מַעֲשֵׂר וְאוֹכְלוֹ שְׁלֵמִים, וְאִם לֹא הָיוּ מְעֻשָּׂרִים בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים הַלָּלוּ הָיוּ הָרְבֵּה נִמְנָעִים לִמְכֹּר, לְפִי שֶׁלֹּא עֻשְּׂרוּ, וְלֹא הָיוּ בְּהֵמוֹת מְצוּיוֹת לְעוֹלֵי רְגָלִים:

בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר בְּעֶשְׂרִים וְתִשְׁעָה בַּאֲדָר. טַעֲמֵיהוּ דְּכָל הָנֵי תַּנָּאֵי וּמַחְלֹקְתָן מְפֹרָשׁ פֶּרֶק בַּתְּרָא דְּבָכוֹרוֹת:

משנה ב

תּוֹרְמִין אֶת הַלִּשְׁכָּה. מַפְרִישִׁין הַשִּׁקָּלִים מִן הַלִּשְׁכָּה שֶׁהָיוּ הַשִּׁקָּלִים מֻנָּחִים שָׁם, וְנוֹטְלִין מֵהֶן בְּשָׁלֹשׁ קֻפּוֹת, כָּל קֻפָּה מֵהֶן שֶׁל שָׁלֹשׁ סְאִין. וְרַמְבַּ"ם כָּתַב שֶׁמְּמַלְּאִין תְּחִלָּה שָׁלֹשׁ קֻפּוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁל שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים סְאִין, וּמֵהֶן תּוֹרְמִין לְשָׁלֹשׁ קֻפּוֹת קְטַנּוֹת שֶׁל תִּשְׁעָה סְאִין. וּבְחִנָּם דָּחַק לוֹמַר כֵּן:

וְכָתוּב עֲלֵיהֶן א' ב' ג'. לֵידַע אֵי זוֹ נִתְרַמָּה תְּחִלָּה, וּמִמֶּנָּה הָיוּ קוֹנִים קָרְבְּנוֹת צִבּוּר רִאשׁוֹנָה, וְאַחַר כָּךְ מִן הַשְּׁנִיָּה, וְאַחַר כָּךְ מִן הַשְּׁלִישִׁית:

יְוָנִית כָּתוּב עֲלֵיהֶן. הָיוּ רְגִילִים בִּיְוָנִית מִשּׁוּם דִּכְתִיב (בראשית ט) יַפְתְּ אֱלֹהִים לְיֶפֶת וְיִשְׁכֹּן בְּאָהֳלֵי שֵׁם, יְפִיפוּתוֹ שֶׁל יֶפֶת יִשְׁכֹּן בְּאָהֳלֵי שֵׁם [מְגִלָּה טז], וְאֵין לְךָ לָשׁוֹן יָפָה בִּבְנֵי יֶפֶת כְּמוֹ לָשׁוֹן יְוָנִית:

פַּרְגּוֹד חָפוּת. כְּשֶׁהַמַּלְבּוּשׁ אָרֹךְ וְכוֹפְלִין אוֹתוֹ מִלְמַטָּה, אוֹתָהּ הַשָּׁפָה הַכְּפוּלָה קְרוּיָה פַּרְגּוֹד חָפוּת. וְאֵין הַתּוֹרֶם נִכְנָס עִם הַשָּׁפָה כְּפוּלָה הַהִיא בְּמַלְבּוּשׁוֹ, שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּהוּ שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ מִמְּעוֹת הַלִּשְׁכָּה:

וְלֹא בִתְפִלִּין וְלֹא בָקְמֵעַ. שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ הִתִּיר הַתֶּפֶר וְנָתַן בְּתוֹכָן מָעוֹת:

משנה ג

וְזוֹרְקוֹ לִפְנֵי הַתּוֹרֵם. מִתְכַּוְּנִים הָיוּ שֶׁיִּפְּלוּ שִׁקְלֵיהֶם לְתוֹךְ הַקֻּפָּה וְיִקְנוּ מֵהֶם קָרְבְּנוֹת צִבּוּר. וְלֹא יִהְיוּ מִשְׁיָרֵי הַלִּשְׁכָּה:

שָׁלֹשׁ פְּעָמִים. עַל כָּל פַּעַם וּפַעַם הָיָה אוֹמֵר אֶתְרֹם, וְהֵם אוֹמְרִים לוֹ תְּרֹם. וְכֵן דֶּרֶךְ לְשׁוֹן חֲכָמִים לְהָיוֹת מְשֻׁלָּשׁ. וְדֶגְמָתוֹ מָצִינוּ בָּעֹמֶר, מַגָּל זוּ מַגָּל זוּ מַגָּל זוּ, אֶקְצֹר אֶקְצֹר אֶקְצֹר. וְכֵן חֲלוּץ הַנַּעַל חֲלוּץ הַנַּעַל חֲלוּץ הַנַּעַל שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים:

משנה ד

תָּרַם אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּמְחַפֶּה בְּקַטַבְלָאוֹת. תְּרוּמָה רִאשׁוֹנָה שֶׁהָיְתָה בִּפְרֹס הַפֶּסַח, לְאַחַר שֶׁתָּרַם אוֹתָהּ הָיָה מְכַסֶּה כָּל הַשְּׁקָלִים הַנִּשְׁאָרִים בַּלִּשְׁכָּה בְּקַטַבְלָאוֹת, דְּהַיְנוּ עוֹר שֶׁלּוּק, כְּדֵי שֶׁיִּתְּנוּ עָלָיו הַשְּׁקָלִים שֶׁיָּבִיאוּ מִמְּדִינוֹת שֶׁסְּבִיב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יָכְלוּ לְהָבִיא קֹדֶם הַפֶּסַח וּמְבִיאִים מִפֶּסַח וְעַד עֲצֶרֶת, וְנוֹתְנִים אוֹתָם עַל גַּבֵּי הַקַּטַבְלָא כְּדֵי שֶׁיִּתְרֹם מֵהֶן בִּפְרֹס הָעֲצֶרֶת, וְלֹא יִתְרֹם מִן הַדָּבָר שֶׁתָּרַם כְּבָר בִּפְרֹס הַפֶּסַח. וְאַחַר שֶׁתָּרַם בִּפְרֹס הָעֲצֶרֶת חָזַר וְכִסָּה כָּל הַמָּעוֹת שֶׁבַּלִּשְׁכָּה בְּקַטַבְלָאוֹת, וְנוֹתְנִין עֲלֵיהֶם כָּל הַשְּׁקָלִים הַמְּבִיאִים מִבָּבֶל וּמִמְּדֵי וּמִן הַמְּדִינוֹת הָרְחוֹקוֹת, וְתוֹרְמִין מֵהֶן בִּפְרֹס הֶחָג. וְעוֹד לֹא הָיָה מְחַפֶּה, שֶׁאֵין עוֹד תְּרוּמָה אַחֲרֶיהָ:

הָרִאשׁוֹנָה לְשֵׁם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. שֶׁהֵם שְׁלָחוּ שִׁקְלֵיהֶם תְּחִלָּה, שֶׁהָאֲחֵרִים עֲדַיִן לֹא הֵבִיאוּ:

לְשׁוּם כְּרָכִים הַמְּקֻפִּים. הַסְּמוּכִים. כְּמוֹ עַמּוֹן וּמוֹאָב וְכֵיוֹצֵא בָהֶן. וְדֶגְמָתוֹ, לְתָרֹם שֶׁלֹּא מִן הַמְּקֻף וְגֶטִּין ל]. אֵין מַקִּיפִין בְּבוּעֵי וְחֵלִין מו:]. וּמִכָּל מָקוֹם בְּכָל פַּעַם וּפַעַם הָיוּ תּוֹרְמִין עַל שֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל, עַל הַגְּבוּי וְעַל הֶעָתִיד לְגְבוֹת. וְלֹא הִזְכִּיר הַתַּנָּא חִלּוּקֵי מְקוֹמוֹת הַלָּלוּ אֶלָּא לְהוֹדִיעֲךָ שֶׁתִּתְקְנוּ שְׁלֹשָׁה פְּרָקִים אֵלּוּ לְפִי שֶׁאָז יִתְקַבְּצוּ כָּל שִׁקְלֵי יִשְׂרָאֵל:

פרק ד

משנה א

הַתְּרוּמָה מָה הָיוּ עוֹשִׂין בָּהּ. מַה שֶּׁנָּתְנוּ לְתוֹךְ הַקֻּפּוֹת מַה עוֹשִׂין בָּהֶן:

וְכָל קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר. לַאֲתוֹיֵי קְטֹרֶת:

סְפִיחִים. תְּבוּאָה הָעוֹלָה מֵאֵלֶיהָ מִמַּה שֶׁנִּשַּׁר בַּקְּצִיר. וְנוֹתְנִים שָׂכָר לַשּׁוֹמְרִים שֶׁלֹּא יְלַקְּטוּם עֲנִיִּים בַּשְּׁבִיעִית, וּמְבִיאִים מֵהֶם עֹמֶר בְּפֶסַח וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם בָּעֲצֶרֶת, שֶׁאֵינָם בָּאִים אֶלָּא מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הָאָרֶץ. וְנוֹתְנִים שְׂכָרָם מִן הַתְּרוּמָה, דְּצֹרֶךְ קָרְבָּן כְּקָרְבָּן דָּמִי:

שׁוֹמֵר חִנָּם. וְאַף עַל גַּב דְּקָנָה אוֹתָם מִן הַהֶפְקֵר כְּשֶׁשְּׁמָרָם חִנָּם וֶהֱבִיאָם וַהֲרֵי הֵן שֶׁלּוֹ, רַבִּי יוֹסֵי סָבַר דְּקָרְבַּן יָחִיד מִשְׁתַּנֶּה לְקָרְבַּן צִבּוּר:

אַף אַתָּה אוֹמֵר כּוּ'. כְּלוֹמַר אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁאֵינָן בָּאִין אֶלָּא מִשֶּׁל צִבּוּר, וְאִם שׁוֹמְרָם חִנָּם וֶהֱבִיאָם וְזָכָה בָּהֶם נִמְצָא שֶׁאֵינָם בָּאִין מִשֶּׁל צִבּוּר, דְּסָבְרִי רַבָּנָן קָרְבַּן יָחִיד אֵינוֹ מִשְׁתַּנֶּה לְשֶׁל צִבּוּר. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

משנה ב

פָּרָה אַדֻּמָּה וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ. לַעֲזָאזֵל:

בָּאִין מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. אַף עַל גַּב דְּפָרָה אֵינָהּ נִשְׁחֶטֶת בָּעֲזָרָה, בָּאָה מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה, דְּחַטָּאת קָרְיָהּ רַחֲמָנָא. וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, לְפִי שֶׁצְּרִיךְ לִקַּח שְׁנֵי שְׂעִירִים וְאֵין יָדוּעַ עַל אֵיזֶה מֵהֶם יֵעָלֶה הַגּוֹרָל לַה':

וְלָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית. שְׁנִי תּוֹלַעַת שֶׁמַּשְׁלִיכִין אֶל תּוֹךְ שִׂרַפַת הַפָּרָה. וְהוּא הַדִּין לְעֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב, אֶלָּא נָקַט לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית לְבַד לְחַלֵּק בֵּין לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית זֶה לַלָּשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית שֶׁל שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ:

כֶּבֶשׁ פָּרָה. שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים שְׁנֵי גְּשָׁרִים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם מֵהַר הַבַּיִת לְהַר הַמִּשְׁחָה, וַעֲלֵיהֶן הָיוּ מוֹצִיאִין אֶת הַפָּרָה:

וְכֶבֶשׁ [**שָׂעִיר**]. שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין כְּמִין גֶּשֶׁר עַד חוּץ לָעִיר, וְעָלָיו הָיָה הוֹלֵךְ הַמְשַׁלֵּחַ אֶת הַשָּׂעִיר, מִפְּנֵי הַבַּבְלִיִּים שֶׁהָיוּ תּוֹלְשִׁים שְׂעָרוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ טֹל וְצֵא שֶׁלֹּא תַּשְׁהֶה עֲוֹנוֹתֵינוּ:

וְלָשׁוֹן שֶׁבֵּין קַרְנָיו. לֵידַע אִם הִלְבִּין וְנִתְכַּפְּרוּ עֲוֹונוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְהֵנִי אֵינָם צָרֵךְ קָרְבָּן, לְפִיכָךְ אֵינָן בָּאִין מִתְּרוּמָה שֶׁהַפְּרִשָׁה לְשֵׁם קָרְבָּנוֹת, אֶלָּא מִמַּה שֶׁנִּשְׁתַּיֵּר בַּלִּשְׁכָּה אַחַר הַפְּרָשַׁת הַתְּרוּמוֹת:

וְאַמַּת הַמַּיִם. הָעוֹבֶרֶת בָּעֲזָרָה, אִם צְרִיכָה תִּקּוּן:

וְכָל צָרְכֵי הָעִיר. לַחְפֹּר בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת, וְתִקּוּן רְחוֹבוֹתֶיהָ וּשְׁוָקֶיהָ, וּשְׁמִירַת הָעִיר:

אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר כּוּ'. וְאֵין הֲלָכָה כְּאַבָּא שָׁאוּל:

משנה ג

מוֹתַר שְׁיָרֵי הַלִּשְׁכָּה. מַה שֶּׁנִּשְׁאַר אַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה מֵהֶן תִּקּוּן צָרְכֵי הָעִיר:

לוֹקְחִים מֵהֶן יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת. וּמוֹכְרִים אוֹתָן לְמִי שֶׁצָּרִיךְ יַיִן לְנִסָּכִים וּשְׁמָנִים וּסְלָתוֹת לְמִנְחוֹת:

אֵין מִשְׁתַּתְּפִרִין בְּשֶׁל הֶקְדֵּשׁ. שֶׁאֵין עֲנִיּוּת בְּמָקוֹם עֲשִׁירוּת, וּגְנַאי הוּא לַהֶקְדֵּשׁ:

וְאַף לֹא בְּשֶׁל עֲנִיִּים. דִּלְמָא מִתְרְמֵי עָנִי וְלֵיכָּא לְמֵיתַב לֵיהּ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

משנה ד

מוֹתַר הַתְּרוּמָה. הַיְנוּ מַה שֶּׁנִּשְׁאַר בַּקֻּפּוֹת בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, שֶׁאָז מְבִיאִין קָרְבָּנוֹת מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה:

צִפּוּי לְבֵית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים. לְרִצְפָּה וְלַכְּתָלִים:

מוֹתַר פֵּרוֹת. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר לְעֵיל מוֹתַר שְׁיָרֵי הַלִּשְׁכָּה קוֹנִים מֵהֶן יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת, וְהַשְּׁכַר שֶׁמִּשְׁתַּכְּרִים בָּהֶן קְרוּי מוֹתַר פֵּרוֹת, כְּלוֹמַר מַה שֶּׁהוֹתִירוּ וְנִשְׁתַּכְּרוּ בַּפֵּרוֹת שֶׁקָּנוּ:

קַיִץ לַמִּזְבֵּחַ. כְּשֶׁהַמִּזְבֵּחַ בָּטֵל מְבִיאִים מֵהֶן עוֹלוֹת, כְּמוֹ שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהַעֲלוֹת מִינֵי מְתִיקָה עַל הַשֻּׁלְחָן בְּגָמַר סְעוּדָתָן, כָּךְ אַחַר שֶׁגָּמְרוּ לְהָבִיא חוֹבַת הַיּוֹם מְבִיאִים עוֹלוֹת הַלֵּלוּ כְּשֶׁאֵין נְדָרִים וּנְדָבוֹת וְהַמִּזְבֵּחַ בָּטֵל:

מוֹתַר תְּרוּמָה לִכְלֵי שָׁרֵת. מִקְרָא דְּרַיִשׁ לֵיהּ דִּכְתִיב (דברי הימים ב כד) וְאֶת שְׁאָר הַכֶּסֶף וַיַּעֲשׂוּ כֵלִים לְבֵית ה', אֵיזֶהוּ כֶּסֶף שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׁירַיִם, הֲוֵי אוֹמֵר זוֹ תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה:

מוֹתַר תְּרוּמָה לְקַיִץ הַמִּזְבֵּחַ. שֶׁלְּצֹרֶךְ קָרְבָּנוֹת הַפְּרָשָׁה:

מוֹתַר נְסָכִים. גִּזְבְּרֵי הֶקְדֵּשׁ הָיוּ מַמְצִיאִים מָעוֹת לְבַעֲלֵי יֵינוֹת וּשְׁמָנִים וּסְלָתוֹת, לְסַפֵּק לְמִנְחוֹת וּנְסָכִים כָּל הַשָּׁנָה, וְאִם קִבֵּל עָלָיו לְסַפֵּק שְׁלֹשׁ סְאִים בְּסֶלַע וְעָמְדוּ אַרְבַּע סְאִים בְּסֶלַע, צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן אַרְבַּע סְאִין, וְאוֹתָהּ סְאָה הִיא מוֹתַר נְסָכִים. וְכֵן כְּשֶׁמּוֹדְדִין לַהֶקְדֵּשׁ הָיוּ מוֹדְדִין בְּמִדָּה מְבֹרֶצֶת וּגְדוּשָׁה, וְהַגִּזְבָּר הָיָה מוֹחֵק הַמִּדָּה, הַבְּרוּץ נִקְרָא מוֹתַר נְסָכִים, וְעוֹשִׂין מֵהֶן כְּלֵי שָׁרֵת, שֶׁהַנְּסָכִים מִתְקַדְּשִׁים בִּכְלֵי שָׁרֵת:

מוֹתַר נְסָכִים לְקַיִץ הַמִּזְבֵּחַ. שֶׁהַנְּסָכִים כָּלִיל וְהָעוֹלָה כָּלִיל:

זֶה וָזֶה. רַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי חֲנִינָא:

לֹא הָיוּ מוֹדִים בַּפֵּרוֹת. כִּדְאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא לְעֵיל, שֶׁאֵין מִשְׁתַּכְּרִים בְּשֶׁל הֶקְדֵּשׁ. וּמַסְקָנָא דְּתַנָּאֵי בֵּית דִּין הוּא עַל הַמּוֹתָרוֹת שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּן קֵרֵבִים עוֹלוֹת. וְכֵן הֲלָכָה:

משנה ה

מוֹתַר הַקְּטֹרֶת. הַנּוֹתָר בְּכָל שָׁנָה:

מָה הָיוּ עוֹשִׂין בָּהּ. לְהַקְטִירָהּ לַשָּׁנָה הַבָּאָה. שֶׁאֵין לְךָ שָׁנָה שֶׁאֵין בָּהּ מוֹתָר, שֶׁהַקְטֹרֶת הָיְתָה נַעֲשֵׂית שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וּשְׁמֹנָה מָנִים, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה מָנִים כְּמִנְיַן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה יְמוֹת הַחַמָּה, וּשְׁלִשָּׁה מָנִין שֶׁמֵּהֶם כֹּהֵן גָּדוֹל מַכְנִיס מְלֹא חָפְנָיו בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְלֹא הָיוּ נִכְנָסִים כֵּלָּן בְּחָפְנָיו. וְעוֹד, בְּכָל שָׁנָה פְּשׁוּטָה הָיָה מוֹתָר, שֶׁשָּׁנָה פְּשׁוּטָה יָמֶיהָ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה:

מַפְרִישִׁין מִמָּנָה. מִן הַלִּשְׁכָּה:

שְׂכַר הָאֻמָּנִין. מִפְּטָמֵי הַקְּטֹרֶת, שֶׁהֵן נוֹטְלִים שְׂכָרָן מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. וּמְזַכִּין הַמָּעוֹת לָאֻמָּנִין עַל יַד אֶחָד מִן הַגִּזְבָּרִים, וַהֲרֵי הֵן חֻלִּין. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין הֶקְדֵּשׁ יוֹצֵא לְחֻלִּין אִם לֹא שֶׁיִּכְּנֵס דָּבָר אַחֵר תַּחְתָּיו לִקְדֻשָּׁה, תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה שֶׁאנִי, דְּבֵית דִּין מַתְנָה עֲלֵיהֶם לִתְּנָם לְכַמָּה דְּבָרִים. וְאַחֲרֵי שֶׁזָּכוּ בַּמָּעוֹת לְצֹרֶךְ הָאֻמָּנִין מְחַלְּלִין הַקְּטֹרֶת עַל אוֹתָן הַמָּעוֹת, וְהַמָּעוֹת קְדוֹשִׁים לִתְרוּמָה יְשָׁנָה, וְנוֹתְנִים הַקְּטֹרֶת לָאֻמָּנִים בִּשְׂכָרָם, וְחוֹזְרִין וְקוֹנִין אוֹתָהּ מֵהֶן בְּמָעוֹת שֶׁל תְּרוּמָה חֲדָשָׁה. וְהָכִי צָנִיעָא מִלְּתָא טְפֵי, וְלֹא לְמָכְרָהּ וְלַחֲזֹר וְלִקְנוֹתָהּ:

אִם בָּא הֶחָדָשׁ בִּזְמַנּוֹ. שֶׁהֵבִיאוּ שְׁקָלִים חֲדָשִׁים קֹדֶם רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן, שֶׁהוּא זְמַן הַתְּרוּמָה הַחֲדָשָׁה, לוֹקְחִים מוֹתַר הַקְּטֹרֶת מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה עַל יְדֵי חִלּוּל כִּדְפָרִשִׁינַן לְעֵיל:

וְאִם לָאו. שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ שְׁקָלִים חֲדָשִׁים עֲדַיִן, לוֹקְחִים אוֹתָהּ מִן הַתְּרוּמָה יְשָׁנָה, אִם חִלְּלוּהָ כְּבָר. וְאִם לֹא חִלְּלוּהָ, מַקְטִירִין אוֹתָהּ, דְּכֵיוָן שֶׁלֹּא בָּא הֶחָדָשׁ צָרִיךְ לְהָבִיא מִן הַיְשָׁנָה:

משנה ו

הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו. וּסְתָם הֶקְדֵּשׁ לְבֶדֶק הַבַּיִת:

וְהָיוּ בָהֶם דְּבָרִים הָרְאוּיִם לְקָרְבְּנוֹת צִבּוּר. כְּגוֹן קְטֹרֶת, אוֹ יֵינוֹת, שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת:

יִנָּתְנוּ לָאֻמָּנִין בִּשְׂכָרָן. וְיוֹצְאִין לְחֻלִּין, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין דָּבָר אַחֵר נִכְנָס תַּחְתָּיו. דְּקִסְבַר הֶקְדֵּשׁ מִתְחַלֵּל עַל הַמְּלָאכָה, דִּכְתִיב (שמות כה) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ, שֶׁתְּהֶיה הַמְּלָאכָה נַעֲשֵׂית מִן הַהֶקְדֵּשׁ:

אֵינָהּ מִן הַמִּדָּה. כְּלוֹמַר אֵין מִדָּה זוֹ שֶׁאַתָּה אוֹמֵר כַּמִּדָּה הָאֲמוּרָה לְעֵיל בַּקְּטֹרֶת, וְאֵין רָאוּי אֶלָּא שֶׁתַּשְׁוֶה מִדּוֹתֶיךָ. הִלְכָךְ מַפְרִישִׁים מֵהֶן שְׂכַר הָאֻמָּנִים כּוּ' כִּדְאָמְרִינַן לְעֵיל גַּבֵּי מוֹתַר הַקְּטֹרֶת. שֶׁאֵין הֶקְדֵּשׁ מִתְחַלֵּל עַל הַמְּלָאכָה. וַהֲלָכָה כְּבֶן עַזַּאי:

משנה ז

זְכָרִים יִמָּכְרוּ לְצָרְכֵי עוֹלוֹת כּוּ' וּדְמֵיהֶם יִפְּלוּ עִם שְׁאָר הַנְּכָסִים לְבֶדֶק הַבַּיִת. דְּסָבַר סְתָם הֶקְדֵּשׁ לְבֶדֶק הַבַּיִת, וַאֲפִלּוּ בִּמְיֻדֵּי דַּחֲזֵי לְמִזְבֵּחַ, אֲבָל הָרְאוּי לְמִזְבֵּחַ אֵינוֹ יוֹצֵא מִידֵי מִזְבֵּחַ, שֶׁהַמַּקְדִּישׁ תְּמִימִים לְבֶדֶק הַבַּיִת אֵין נִפְדִּים אֶלָּא לְמִזְבֵּחַ, וְהַדְּמִים יִפְּלוּ לְבֶדֶק הַבַּיִת:

וְיָבִיא בְּדָמֵיהֶן עוֹלוֹת. קָסָבַר מִידֵי דַּחֲזִי לְמִזְבֵּחַ מִסְתָּמָא לַמִּזְבֵּחַ אַקְדְּשִׁינְהוּ, הִלְכָךְ זְכָרִים עַצְמָן יִקָּרְבוּ עוֹלוֹת, וּנְקֵבוֹת יִמָּכְרוּ לְצָרְכֵי שְׁלָמִים וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶן עוֹלוֹת, אֲבָל הֵן עַצְמָן אֵין קְרֵבִין שְׁלָמִים, דְּהַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו דַּעְתּוֹ שֶׁיְּהוּ כֻּלָּם לְגָבוֹהַּ, הִלְכָךְ בְּהֵמוֹת שֶׁרְאוּיוֹת לִקָּרֵב עוֹלוֹת יִקָּרְבוּ עוֹלוֹת, וּנְקֵבוֹת יִמָּכְרוּ לְצָרְכֵי שְׁלָמִים וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶן עוֹלוֹת, דְּכֵיוָן דִּרְאוּיוֹת לַמִּזְבֵּחַ חָלָה עֲלֵיהֶן קְדֻשַּׁת מִזְבֵּחַ, וַאֲפִלּוּ עַל הַנְּקֵבוֹת שֶׁאֵין גּוּפָן רָאוּי לְמַה שֶּׁדַּעְתּוֹ לְהַקְדִּישָׁן, כֵּיוָן דִּלְשֵׁם קָרְבָּן מִיהָא חֲזָיִין, לֹא חָל עֲלֵיהֶן קְדֻשַּׁת בֶּדֶק הַבַּיִת, וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶם עוֹלוֹת:

שֶׁהַמַּקְדִּישׁ בִּפְרוּשׁ. שֶׁאָמַר בְּהֵמָה וּנְכָסַי לַהֶקְדֵּשׁ. דְּכֵיוָן שֶׁהִפְרִישָׁן וְהִבְדִּילָן זוֹ מִזּוֹ וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא אָמַר בְּהֵמָה לַמִּזְבֵּחַ וּנְכָסַי לְבֶדֶק הַבַּיִת, שְׁמַע מִנַּהּ דְּדַעְתּוֹ הָיָה שֶׁבֵּין בְּהֵמָה וּבֵין נְכָסָיו הַכֹּל יֵלֵךְ אֶל מָקוֹם אֶחָד. אֲבָל הַמַּקְדִּישׁ סְתָם כָּל נְכָסָיו, דַּעְתּוֹ לְהַקְדִּישׁ כָּל דָּבָר לְמַה שֶּׁהוּא רָאוּי. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא:

משנה ח

יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת. שֶׁהֵן רְאוּיִים לְמִנְחוֹת וְלִנְסָכִים:

וְעוֹפוֹת. תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה:

רַבִּי אֶלְעָזָר. גַּרְסִינַן, וְלֹא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְטַעֲמָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר מְפֹרָשׁ בַּיְרוּשַׁלְמִי, דִּכְתִיב (ויקרא כב) לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַה' לְעוֹלָה, כָּל מַה שֶּׁהֵם נוֹדְרִים וּמִתְנַדְּבִים מִדְּבָרִים אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַה', אֲפִלּוּ יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת, יִהְיֶה לְעוֹלָה. יָכוֹל יַקְרִיב בִּדְמֵיהֶן עוֹלַת הָעוֹף, אוֹ אִם הִקְדִּישׁ עוֹף יַקְרִיבֶנּוּ עוֹלָה, תַּלְמוּד לוֹמַר (שם) בַּבָּקָר בַּכְּשָׂבִים וּבָעִזִּים, הָא אֵינוֹ מַקְרִיב בְּכָל מַה שֶּׁהִתְנַדֵּב אֶלָּא עוֹלַת בְּהֵמָה בִּלְבַד:

משנה ט

מְשַׁעֲרִין אֶת הַלִּשְׁכָּה. פּוֹסְקִים שַׁעַר לְיֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת, שַׁעַר שֶׁיַּעֲמֹד זֶה הַשַּׁעַר שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְלוֹקְחִים בְּכָל יוֹם מִמּוֹכְרֵי יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת מַה שֶּׁהֵן צְרִיכִין בְּאוֹתוֹ הַסְּכוּם שֶׁפָּסְקוּ, וְאִם נִתְיַקֵּר הַמַּקָּח אֵין מוֹסִיפִים דָּמִים, וְאִם הוּזַל לוֹקְחִים לְפִי הַזּוֹל:

הַמְקַבֵּל עָלָיו לְסַפֵּק סְלָתוֹת. בֵּימוֹת קָצִיר חִטִּים וּבְצִירַת עֲנָבִים וּמְסִיקַת זֵיתִים הָיוּ הַגִּזְבָּרִים מַקְדִּימִים מָעוֹת לַחֲנָוָנִי, וְהָיָה הַחֲנָוָנִי מְקַבֵּל עָלָיו לְסַפֵּק יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת כָּל הַשָּׁנָה. וְאִם הָיוּ אָז נִמְכָּרִים אַרְבַּע סְאִין בְּסֶלַע וְהוּקְרוּ וְעָמְדוּ שָׁלֹשׁ סְאִין בְּסֶלַע, צָרִיךְ לִתֵּן אַרְבַּע סְאִין, דְּהֶקְדֵּשׁ קוֹנֶה בְּכֶסֶף, דִּכְתִיב וְנָתַן הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ. וְאִם קִבֵּל לְסַפֵּק שָׁלֹשׁ סְאִין בְּסֶלַע וְהוּזְלוּ וְעָמְדוּ אַרְבַּע בְּסֶלַע, נוֹתֵן אַרְבַּע בְּסֶלַע, דְּלֹא גָּרַע מֵהֶדְיוֹט דְּלֹא קָנֵי אֶלָּא בְּמִשִּׁיכָה:

הִתְלִיעַ לוֹ. וַאֲפִלּוּ מָשַׁךְ הַגִּזְבָּר וְנָתַן מָעוֹת, אַחֲרָיוּתָם עַל הַחֲנָוָנִי:

אֵינוֹ מְקַבֵּל אֶת מְעוֹתָיו. כְּלוֹמַר אֵינָם נֶחֱשָׁבִים מְעוֹתָיו שֶׁל חֶנְוָנִי וְלֹא זָכָה בָּהֶם, וְאַף עַל פִּי שֶׁקִּבְּלָם מִן הַגִּזְבָּר:

עַד שֶׁיִּהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ מְרֻצֶּה. שֶׁיַּעֲלֶה לְרָצוֹן עַל הַמִּזְבֵּחַ. הִלְכָךְ אִם הֶחֱמִיץ הַיַּיִן אוֹ הִתְלִיעָה הַסֹּלֶת, אַחֲרֵיוּתָם עַל הַחֶנְוָנִי:

פרק ה

משנה א

אֵלּוּ הֵן הַמְּמֻנִּים. חֲמִשָּׁה עָשָׂר מִינִים שֶׁל פְּקִידוּת וּמִנּוּי שֶׁל שְׂרָרָה דְּחָשִׁיב בְּמַתְנִיתִין הָיוּ תָּמִיד בַּמִּקְדָּשׁ. מֵיהוּ הָנָךְ גַּבְרֵי דְּחָשִׁיב, לֹא בְּזִמַּן אֶחָד הָיוּ, אֶלָּא הַחֲסִידִים וְהַכְּשֵׁרִים שֶׁבְּכָל דּוֹר וְדוֹר הוּא מוֹנֶה. וְרִבּוֹתַי פֵּרְשׁוּ, עַל שֵׁם שֶׁהַמְּמֻנִּים הָרִאשׁוֹנִים שָׁנִּתְמַנּוּ עַל כָּךְ, כָּךְ הָיָה שְׁמָם, לְפִיכָךְ נִקְרְאוּ הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם עַל שְׁמָם:

עַל הַחוֹתָמוֹת וְעַל הַסְּלָתוֹת. מְפֹרָשׁ לְקַמָּן בְּמַתְנִיתִין:

עַל הַפְּיָסוֹת. לְהוֹרוֹת סֵדֶר הַגּוֹרָל מִי יִזְכֶּה בָּעֲבוֹדָה זוֹ וּמִי בְּזוֹ, כִּמְפֹרָשׁ בְּמַסֶּכֶת יוֹמָא:

עַל הַקִּנִּים. מְחֻסְּרֵי כַּפָּרָה כְּגוֹן זָב וְזָבָה וְיוֹלֶדֶת שֶׁמְּבִיאִים קִנֵּי חוֹבָה, דְּהַיְנוּ תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה, נוֹתְנִין מְעוֹתֵיהֶן לַשּׁוֹפְרוֹת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ, וְהַמְּמֻנִּים עַל הַשּׁוֹפְרוֹת לוֹקְחִים הַמָּעוֹת וּמְבִיאִין בָּהֶן הַקִּנִּים. וְהָיָה צָרִיךְ שֶׁיִּתְמַנֶּה עַל זֶה חָכָם גָּדוֹל וּבָקִי, כִּדְאָמְרִינַן בְּמַסֶּכֶת אָבוֹת (פ"ג מי"ח) קִנִּים וּפִתְחֵי נִדָּה הֵן הֵן גּוּפֵי הֲלָכוֹת:

שֶׁהָיָה פּוֹתֵחַ דְּבָרִים כו'. וְהוּא מָרְדְּכַי בִּלְשָׁן שֶׁעָלָה מִן הַגּוֹלָה. וְנִקְרָא כֵּן, שֶׁהָיָה בּוֹלֵל לְשׁוֹנוֹת הַרְבֵּה:

עַל חוֹלֵי מֵעַיִם. לְפִי שֶׁהַכֹּהֲנִים הוֹלְכִים יְחֵפִים עַל הָרִצְפָּה וְאוֹכְלִין בָּשָׂר הַרְבֵּה וְשׁוֹתִין מַיִם, הָיוּ מֵעֵיהֶן מִתְקַלְקְלִין, וּצְרִיכִין תָּמִיד לְרוֹפֵא לוֹמַר לָהֶם זֶה הַסַּם טוֹב לַמֵּעַיִם:

חוֹפֵר שִׁיחִין. הָיָה מְמֻנֶּה לַחְפֹּר בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ מַיִם מְצוּיִין לִשְׁתּוֹת לְעוֹלֵי רְגָלִים:

גִּבִּינִי כָּרוֹז. כָּךְ שְׁמוֹ שֶׁל הָאִישׁ הַמַּכְרִיז בְּכָל בֹּקֶר בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ עִמְּדוּ כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדַתְכֶם. וְשׁוֹמְעִים קוֹלוֹ מִירִיחוֹ:

עַל נְעִילַת שְׁעָרִים. לִנְעֹל הַשְּׁעָרִים בָּעֶרֶב וּלְפָתְחָן בַּבֹּקֶר:

עַל הַפָּקִיעַ. לְהַלְקוֹת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם שֶׁנִּמְצְאוּ יְשֵׁנִים עַל מִשְׁמְרוֹתֵיהֶם, שֶׁהָיוּ שׁוֹמְרִים אֶת הַמִּקְדָּשׁ בַּלַּיְלָה, כִּדְאָמְרָן בְּמַסֶּכֶת מִדּוֹת (פ"א מ"ב) מִי שֶׁהָיוּ מוֹצְאִים אוֹתוֹ יָשֵׁן הָיוּ חוֹבְטִים אוֹתוֹ וְשׁוֹרְפִים אֶת כְּסוּתוֹ. וּבִירוּשַׁלְמִי מְפֹרָשׁ, הַפָּקִיעַ, הַפְּתִילוֹת שֶׁל מְנוֹרָה וְשֶׁל

בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, כִּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק הֶחָלִיל (סכה פ"ה מ"ג) מִבְּלָאֵי מִכְנְסֵי כֹּהֲנִים וּמֵהֶמְיָנֵיהֶם הָיוּ מַפְקִיעִים פְּתִילוֹת:

צַלְצָל. כְּלִי שִׁיר שֶׁיֵּשׁ לוֹ קוֹל גָּדוֹל, לָשׁוֹן תְּצַלֶּינָה אָזְנָיו, צימבל"ו בָּלַע"ז. וּכְשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹלוֹ הָיוּ הַלְוִיִּם מַתְחִילִין בְּשִׁיר:

עַל הַשִּׁיר. לְהַתְחִיל אֶת הַשִּׁיר, וּכְשֶׁהָיָה מְסַיֵּם הָיוּ כֻּלָּן מְסַיְּמִין:

בֵּית גַּרְמוּ. שֵׁם מִשְׁפָּחָה:

עַל לֶחֶם הַפָּנִים. שֶׁהָיָה עָשׂוּי כְּמִין תֵּבָה פְּרוּצָה, וְהָיוּ אֻמָּנִים בַּעֲשִׂיָּתוֹ וּבַאֲפִיָּתוֹ לִרְדּוֹתוֹ מִן הַתַּנּוּר שֶׁלֹּא יִשְׁבֵּר וְלַעֲשׂוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִתְעַפֵּשׁ:

בֵּית אַבְטִינָס. שֵׁם מִשְׁפָּחָה שֶׁהָיוּ בְּקִיאִים לְפַטֵּם הַקְּטֹרֶת, וּמַכִּירִין בְּעֵשֶׂב שֶׁשְּׁמוֹ מַעֲלֶה עָשָׁן, וּכְשֶׁהָיוּ מְעָרְבִין אוֹתוֹ עִם סַמְמָנֵי הַקְּטֹרֶת הָיָה עָשָׁן הַקְּטֹרֶת מִתְמַר וְעוֹלֶה כְּמִין מַקֵּל:

עַל הַפַּרְכוֹת. לָעֲשׂוֹת פְּרֹכוֹת חֲדָשׁוֹת כְּשֶׁהָיוּ צְרִיכִים:

הַמַּלְבִּישׁ. הָיָה מְמֻנֶּה לְהַלְבִּישׁ הַכֹּהֲנִים בִּשְׁעַת עֲבוֹדָה וּלְהַפְשִׁיטָם אַחַר עֲבוֹדָה, וְלִשְׁמֹר בִּגְדֵי כְהֻנָּה בַּלְּשָׁכוֹת הָעֲשׂוּיוֹת לְכָךְ:

משנה ב

גִּזְבָּרִים. הֵן שֶׁמְּמוֹנִין הַהֶקְדֵּשׁ תַּחַת יָדָם, וְהֵן פּוֹדִים הָעֲרָכִין וְהַחֲרָמִין וְהַהֶקְדְּשׁוֹת, וְכָל מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ בָּהֶם נַעֲשִׂים:

אֲמַרְכָּלִין. לְמַעְלָה מִן הַגִּזְבָּרִים. וּנְשִׂיא נְשִׂיאֵי הַלֵּוִי (במדבר ג) מְתַרְגְּמִינַן וַאֲמַרְכָּלַיָּא דְּמָמוֹנָא. וּלְשׁוֹן אֲמַרְכָּל, אָמַר עַל כָּל. וּבְעַרְבִי קוֹרִים לְגָדוֹל אֱמִיר. מֶה הָיוּ שִׁבְעָה אֲמַרְכָּלִין עוֹשִׂין, שִׁבְעָה מַפְתְּחוֹת הָעֲזָרָה בְּיָדָם, רָצָה אֶחָד מֵהֶן לִפְתֹּחַ אֵינוֹ יָכוֹל עַד שֶׁיִּכָּנְסוּ כֻּלָּם וְיִפְתְּחוּ, וְהַגִּזְבָּרִים נִכְנָסִים אַחֲרֵיהֶם וּמוֹצִיאִים מַה שֶּׁהֵן צְרִיכִין. וְעוֹד מַעֲלָה הָאַחֶרֶת לְמַעְלָה מִן הָאֲמַרְכָּלִים הָיְתָה שָׁם, שֶׁלֹּא נִזְבְּרָה בַּמִּשְׁנָה וּמַיְתֵי לַהּ בַּתּוֹסְפְתָּא, וְהֵן שְׁנֵי קְתִילוֹקִין. וְנִמְצְאוּ שָׁם חָמֵשׁ מַדְרֵגוֹת, כֹּהֵן גָּדוֹל, סְגָן, קְתִילוֹקִין, אֲמַרְכָּלִין, גִּזְבָּרִים:

אֵין עוֹשִׂין שְׁרָרָה פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם. דִּכְתִיב (שמות כח) וְהֵם יִקְחוּ אֶת הַזָּהָב, מִעוּט רַבִּים שְׁנַיִם:

משנה ג

אַרְבָּעָה חוֹתָמוֹת הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ. שֶׁלֹּשׁ חוֹתָמוֹת לִשְׁלֹשָׁה נְסָכִין חֲלוּקִים שֶׁל בְּהֵמוֹת. חוֹתָם רִאשׁוֹן לְנִסְכֵּי בָקָר, וְהֵן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים סֹלֶת בָּלוּל בַּחֲצִי הַהִין שֶׁמֶן, וְיַיִן לְנֶסֶךְ חֲצִי הַהִין, וְחוֹתָמָן עֶגֶל. וְהַשֵּׁנִי זָכָר לְנִסְכֵּי אַיִל, שֶׁתַּרְגּוּם אַיִל דִּכְרָא, וּנְסָכָיו שְׁתֵּי עֶשְׂרוֹנִים סֹלֶת בָּלוּל בַּשֶּׁמֶן שְׁלִישִׁית הַהִין, וְיַיִן לַנֶּסֶךְ שְׁלִישִׁית הַהִין. וְהַשְּׁלִישִׁי גְּדִי, לְנִסְכֵּי כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ, וְהֵן עֶשְׂרוֹן סֹלֶת בָּלוּל בִּרְבִיעִית הַהִין שֶׁמֶן, וְיַיִן לַנֶּסֶךְ רְבִיעִית הַהִין. וְהָרְבִיעִי חוֹטֵא, וְהֵם נְסָכָיו

שֶׁל מִצְרָע עָשִׂיר שֶׁמֵּבִיא שְׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת וְצָרִיךְ עֲשָׂרָה לֶגִּין שֶׁמֶן, תִּשְׁעָה לִשְׁלֹשָׁה כְּבָשִׂים וְאֶחָד לְמַתַּן תְּנוּךְ וּבְהוֹנוֹת. וְקָרֵי לֵיהּ חוֹטֵא, מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן בַּעֲרָכִין (טז.) עַל שִׁבְעָה דְּבָרִים נֶגָעִים בָּאִין:

חֲמִשָּׁה הָיוּ. שְׁנֵי חוֹתָמוֹת הָיוּ לַמְצֹרָע:

חוֹטֵא דַּל וְחוֹטֵא עָשִׁיר. לְפִי שֶׁמְּצֹרָע עָנִי אֵינוֹ מֵבִיא אֶלָּא בְּהֵמָה אַחַת. וְאִם לֹא הָיָה לַמְצֹרָע אֶלָּא חוֹתָם אֶחָד, הָיוּ נוֹתְנִים לִמְצֹרָע עָנִי שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנוֹת. וְתַנָּא קַמָּא סָבַר לִמְצֹרָע עָנִי נוֹתְנִים לוֹ חוֹתָם גָּדִי. וַהֲלָכָה כְּתַנָּא קַמָּא:

וַאֲרַמִּית כָּתוּב עֲלֵיהֶן. שֶׁרֹב דִּבּוּרָם בִּלְשׁוֹן אֲרַמִּי הָיָה:

זְכָרִים וּנְקֵבוֹת. בֵּין לִנְסָכֵי עוֹלוֹת שֶׁאֵינָן בָּאוֹת אֶלָּא זְכָרִים, בֵּין לִנְסָכֵי שְׁלָמִים שֶׁבָּאִים זְכָרִים אוֹ נְקֵבוֹת. וְעוֹלוֹת וּשְׁלָמִים הֵן שֶׁטְּעוּנִין נְסָכִים, כְּדִכְתִיב (במדבר טו) עוֹלָה אוֹ זֶבַח:

משנה ד

נוֹתֵן לוֹ מָעוֹת. כְּפִי הַנְּסָכִים שֶׁהוּא צָרִיךְ:

בָּא לוֹ אֵצֶל אֲחִיָּה שֶׁהָיָה מְמַנֶּה. לִקְנוֹת נְסָכִים, יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא צָרִיךְ כָּל מֵבִיא קָרְבָּן לְחַזֵּר אַחַר נְסָכִים הָעֲשׂוּיִין עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ:

וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לַהֶקְדֵּשׁ. וְלֹא אָמְרִינַן שֶׁמָּא מְעוֹתָיו שֶׁל יוֹחָנָן הֵם שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּמָעוֹת שֶׁל נְסָכִים:

משנה ה

מַמְתִּינִין לוֹ עַד הָעֶרֶב. שֶׁיְּזַדְּוְגוּ יַחַד יוֹחָנָן וַאֲחִיָּה, אִם נִמְצְאוּ מָעוֹת יְתֵרִים בְּיַד יוֹחָנָן כְּנֶגֶד הַחוֹתָם שֶׁאוֹמֵר זֶה שֶׁנֶּאֱבַד מִמֶּנּוּ, נוֹתְנִים לוֹ:

וְשֵׁם הַיּוֹם כָּתוּב. עַל הַחוֹתָם, יוֹם פְּלוֹנִי וְחֹדֶשׁ פְּלוֹנִי:

מִפְּנֵי הָרַמָּאִין. שֶׁמָּא מָצָא חוֹתָם שֶׁנָּפַל מֵחֲבֵרוֹ אוֹ מֵאֲחִיָּה אוֹ מִיּוֹחָנָן, וּבָא עַכְשָׁיו לְקַח, וּבַיּוֹם שֶׁמְּצָאוֹ אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהוֹצִיאוֹ, שֶׁהָאוֹבֵד מְחַזֵּר אַחֲרָיו. וְעוֹד יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא לָקַח חוֹתָם כְּשֵׁעַר הַזּוֹל, וְהִצְנִיעוֹ עַד שֶׁנִּתְיַקֵּר הַשַּׁעַר:

משנה ו

לִשְׁכַּת חֲשַׁאִים. עַל שֵׁם שֶׁהַנּוֹתְנִים בְּתוֹכָהּ מָעוֹת נוֹתְנִים בְּסֵתֶר, וְהַמִּתְפַּרְנְסִים מִמֶּנָּה נוֹטְלִים בְּסֵתֶר:

לִלְשְׁכַּת בֶּדֶק הַבַּיִת. לַלִּשְׁכָּה שֶׁנּוֹתְנִים בָּהּ כָּל קִדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת:

פרק ו

משנה א

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שׁוֹפָרוֹת. תֵּבוֹת צָרוֹת מִלְּמַעְלָה וּרְחָבוֹת מִלְּמַטָּה עֲקֻמּוֹת כְּעֵין שׁוֹפָר, מִפְּנֵי הָרַמָּאִים שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהַכְנִיס יָדָן לְתוֹכָן לְהָרֵאוֹת עַצְמָן כְּאִלּוּ נוֹתְנִין לְתוֹכָן, וְנוֹטְלִין מִתּוֹכָן. וּלְקַמָּן מְפָרֵשׁ לָמָּה שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שׁוֹפָרוֹת וּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר שֶׁלְּחָנוֹת, וּבְאֵיזֶה מָקוֹם מֻנָּחִים:

שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הִשְׁתַּחֲוָיוֹת. לְקַמָּן מְפָרֵשׁ הֵיכָן הָיוּ:

כְּנֶגֶד דִּיר הָעֲצִים. לִשְׁכָּה שֶׁשָּׁם הָיוּ אוֹצְרִים כָּל עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה, וְהִיא הָיְתָה בְּמִקְצוֹעַ מִזְרָחִית צְפוֹנִית שֶׁל עֶזְרַת נָשִׁים:

שֶׁשָּׁם הָאָרוֹן נִגְנַז. שֶׁיֹּאשִׁיָּהוּ הַמֶּלֶךְ צִוָּה וּגְנָזוּהוּ לְמַטָּה בְּמַטְמוֹנִיּוֹת עֲקֻמּוֹת וַעֲקַלְקַלּוֹת שֶׁבָּנָה שְׁלֹמֹה בִּזְמַן שֶׁבָּנָה אֶת הַבַּיִת וְיָדַע שֶׁסּוֹפוֹ לֵחָרֵב. וְהֵינוּ דִּכְתִיב בְּדִבְרֵי הַיָּמִים (ב לה) בְּיֹאשִׁיָּהוּ, וַיֹּאמֶר לַלְוִיִּם הַמְבִינִים [וְגוֹ'] תְּנוּ אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ בַּבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה וְכוּ'. וְעִמּוֹ נִגְנַז מַטֵּה אַהֲרֹן, וְצִנְצֶנֶת הַמָּן, וּצְלוֹחִית שֶׁל שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה:

משנה ב

שֶׁהָיָה מִתְעַסֵּק. בְּמְלַאכְתּוֹ, מַתְלִיעַ אֶת הָעֵצִים, וּבַעַל מוּם הָיָה, וּמְלַאכְתָּן שֶׁל בַּעֲלֵי מוּמִין לְהָכִין עֵצִים לַמַּעֲרָכָה, וְכָל עֵץ שֶׁנִּמְצָא בּוֹ תּוֹלַעַת פָּסוּל לַמִּזְבֵּחַ:

שֶׁהִיא מְשֻׁנָּה. לֹא הָיְתָה הָאֶבֶן שָׁוָה לִשְׁאַר אַבְנֵי הַרִצְפָּה, וְהֵבִין שֶׁנִּסְתַּלְּקָה מִשָּׁם וְהֻחְזְרָה:

בִּיחוּד. בְּבֵרוּר:

משנה ג

וְהֵיכָן הָיוּ הִשְׁתַּחֲוָיוֹת. שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הִשְׁתַּחֲוָיוֹת דִּתְנַן לְעֵיל, הֵיכָן הָיוּ עוֹשִׂין אוֹתָן:

שַׁעַר הָעֶלְיוֹן. הַר הַבַּיִת הָיָה מְשֻׁפָּע וְעוֹלֶה מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב, וְהַשַּׁעַר הַסָּמוּךְ לְמַעֲרָב הוּא שַׁעַר הָעֶלְיוֹן. וְאַחֲרָיו שַׁעַר הַדֶּלֶק, הוּא שַׁעַר שֶׁל לִשְׁכַּת הָעֵץ שֶׁהָיְתָה בְּדָרוֹם הָעֲזָרָה, וְעַל שֵׁם שֶׁמַּכְנִיסִין דֶּרֶךְ שָׁם עֲצֵי הַמַּעֲרָכָה שֶׁדּוֹלְקִים עַל הַמִּזְבֵּחַ נִקְרָא שַׁעַר הַדֶּלֶק:

שַׁעַר הַבְּכוֹרוֹת. שֶׁמַּכְנִיסִין שָׁם הַבְּכוֹרוֹת הַנִּשְׁחָטִים בְּדָרוֹם:

הַמַּיִם מְפַכִּים. כִּדְכְתִיב בִּיחֶזְקֵאל (מז) וְהִנֵּה מַיִם מְפַכִּים מִן הַכָּתֵף הַיְמָנִית, וְהֵינוּ דָּרוֹם שֶׁקְּרוּי יָמִין, כִּדְכְתִיב צָפוֹן וְיָמִין. וְרָאָה יְחֶזְקֵאל בִּנְבוּאָה שֶׁהָיוּ יוֹצְאִים מִבֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים דַּקִּים כְּקַרְנֵי חֲגָבִים, וּכְשֶׁמַּגִּיעִים לְשַׁעַר זֶה מִתְגַּבְּרִים וְנַעֲשִׂים כְּמִלֹּא פִּי פֶּתַח קָטָן, וְהֵינוּ דְּקָרֵי לְהוּ מַיִם מְפַכִּים:

שַׁעַר הַקָּרְבָּן. שָׁם מַכְנִיסִים קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁשְּׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן:

שַׁעַר הַנָּשִׁים. שֶׁבּוֹ הַנָּשִׁים נִכְנָסוֹת לִסְמֹךְ עַל קָרְבָּנָן לְדִבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי דְּאָמַר נָשִׁים סוֹמְכוֹת רְשׁוּת, וּלְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן לַעֲמֹד עַל קָרְבָּנָן:

שַׁעַר הַשַּׁיר. דֶּרֶךְ שָׁם הָיוּ מַכְנִיסִין כְּלֵי שִׁיר:
שֶׁבּוֹ יָצָא יְכָנְיָהוּ בְּגָלוּתוֹ. שֶׁנִּכְנַס לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ לְהִשְׁתַּחֲווֹת וְלִטֵּל רְשׁוּת כְּשֶׁהָלַךְ בַּגּוֹלָה לְבָבֶל, וְיָצָא דֶּרֶךְ אוֹתוֹ שַׁעַר:
שַׁעַר נִיקָנוֹר. מְפֹרָשׁ בְּיוֹמָא [לח] פֶּרֶק אָמַר לָהֶם הַמְמֻנֶּה:
פִּשְׁפָּשִׁין. שְׁעָרִים קְטַנִּים בְּתוֹךְ הַשְּׁעָרִים הַגְּדוֹלִים. וְאַף הֵם מִמִּנְיַן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שְׁעָרִים. וְאַף עַל גַּב דְּגַם לְשַׁעַר בֵּית הַמּוֹקֵד הָיָה לוֹ פִּשְׁפָּשׁ, לֹא חָשִׁיב לֵיהּ, לְפִי שֶׁהָיָה קָטָן בְּיוֹתֵר, אֲבָל אֵלּוּ הָיוּ גְּדוֹלִים קְצָת. וְהַךְ מַתְנִיתִין דְּשָׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שְׁעָרִים מוֹקְמִינַן לַהּ בְּגְמָרָא בַּיְרוּשַׁלְמִי כְּאַבָּא יוֹסֵי בֶּן חָנָן. אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים שִׁבְעָה שְׁעָרִים הָיוּ לָעֲזָרָה, וְאֵינָהוּ סָבְרֵי דְּהָנָךְ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הִשְׁתַּחֲוָיוֹת כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה פְּרָצוֹת שֶׁפָּרְצוּ מַלְכֵי יָוָן בָּעֲזָרָה, וּכְשֶׁגָּבְרוּ מַלְכֵי חַשְׁמוֹנַאי וְנִצְּחוּם וְגָדְרוּ אוֹתָם פְּרָצוֹת, תִּקְנוּ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הִשְׁתַּחֲוָיוֹת, כְּנֶגֶד כָּל פִּרְצָה גְּדוֹרָה הִשְׁתַּחֲוָיָה:

משנה ד

עַל שֶׁל שַׁיִשׁ מְנִיחִין אֶת הָאֲבָרִים. אַחַר הַנִּתּוּחַ מְסַדְּרִין אוֹתָן עַל הַשֻּׁלְחָן עַד שֶׁיַּעֲלוּם הַכֹּהֲנִים. וְלֹא עֶשְׂאוּם שֶׁל כֶּסֶף אוֹ שֶׁל זָהָב דְּהָא אֵין עֲנִיּוּת בִּמְקוֹם עֲשִׁירוּת, לְפִי שֶׁהַזָּהָב וְהַכֶּסֶף מַרְתִּיחִים וּמַסְרִיחִים וְהַשַּׁיִשׁ מְצַנֵּן וְשׁוֹמֵר הַבָּשָׂר שֶׁלֹּא יַסְרִיחַ, וְלֹא הָיוּ סוֹמְכִין עַל הַנֵּס שֶׁלֹּא הִסְרִיחַ בְּשַׂר הַקֹּדֶשׁ מֵעוֹלָם:
וְעַל שֶׁל כֶּסֶף כְּלֵי שָׁרֵת. שֶׁמּוֹצִיאִין בְּכָל בֹּקֶר תִּשְׁעִים וּשְׁלֹשָׁה כְּלֵי שָׁרֵת, כִּדְתָנֵן בְּמַסֶּכֶת תָּמִיד:
נוֹתְנִים לֶחֶם הַפָּנִים בִּכְנִיסָתוֹ. אַחַר שֶׁנֶּאֱפֶה, עַד שֶׁיְּסַדְּרוּהוּ עַל הַשֻּׁלְחָן:
וְעַל שֶׁל זָהָב בִּיצִיאָתוֹ. וְהָיָה מֻנָּח שָׁם עַד זְמַן חִלּוּקוֹ:
שֶׁמַּעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין. דְּכֵיוָן שֶׁסִּלְּקוּהוּ מֵעַל הַשֻּׁלְחָן שֶׁל זָהָב אֵין מוֹרִידִין אוֹתוֹ לַהֲנִיחוֹ בְּשֶׁל כֶּסֶף:

משנה ה

תְּקָלִין חַדְתִּין. כְּדִמְפָרֵשׁ בְּמַתְנִיתִין, שֶׁבּוֹ נוֹתְנִין שִׁקְלֵי שָׁנָה זוֹ, וּכְשֶׁמַּגִּיעַ זְמַן הַתְּרוּמָה, הַגִּזְבָּר מוֹצִיא כָּל שִׁקְלִים שֶׁמְּשׁוֹפָר וְנוֹתְנָם לְלִשְׁכָּה כְּדֵי שֶׁיִּתְרְמוּ מֵהֶם. וְהַשֵּׁנִי כָּתוּב עָלָיו תְּקָלִין עַתִּיקִים, וּמִי שֶׁלֹּא הֵבִיא שִׁקְלוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁנָה מְבִיאוֹ בְּשָׁנָה שֶׁאַחַר כָּךְ וְנוֹתְנוֹ בְּאוֹתוֹ שׁוֹפָר, וְהַגִּזְבָּר נוֹטְלָם וְנוֹתְנָם בִּשְׁיָרֵי הַלִּשְׁכָּה. וְהַשְּׁלִישִׁי כָּתוּב עָלָיו קִנִּין, וְהֵם תּוֹרִים גְּדוֹלִים. וְהָרְבִיעִי גּוֹזְלֵי עוֹלָה, בְּנֵי יוֹנָה קְטַנִּים, וְכֻלָּן עוֹלוֹת. אֲבָל הַמְּבִיאִים קִנֵּי חוֹבָה נוֹתְנִים הַמָּעוֹת אוֹ הָעוֹפוֹת לְיַד הַכֹּהֵן, וְלֹא הָיוּ נוֹתְנִים מָעוֹת לַשּׁוֹפָר. וּמְפָרֵשׁ טַעֲמָא בַּיְרוּשַׁלְמִי, מִפְּנֵי הַתַּעֲרוֹבוֹת, שֶׁמָּא יָמוּת אֶחָד מִבַּעֲלֵי קִנִּין, וְנִמְצָא דְּמֵי חַטָּאת שֶׁמֵּתוּ

בְּעֶלְיֵהּ דְּאָזְלָא לְמִיתָה מְעֹרֶבֶת בָּהֶן. אֲבָל רַבָּנָן לֹא חָיְשֵׁי לְהָכִי, וְסָבְרֵי דִּבְשׁוֹפָר שֶׁל קְנִין מְשִׁימִין דְּמֵי קְנֵי חוֹבָה, וּבְכָל הַמָּעוֹת הַנִּמְצָאִים בּוֹ מַקְרִיבִין קֵן אֶחָד חַטָּאת וְאֶחָד עוֹלָה, וְהַשְּׁנִי כֻּלָּן נְדָבָה וּקְרֵבִים עוֹלוֹת. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

עֵצִים. וְהַמִּתְנַדֵּב עֵצִים לַמַּעֲרָכָה נוֹתֵן דְּמֵיהֶן לְתוֹכוֹ:

לְבוֹנָה. הַמִּתְנַדֵּב לְבוֹנָה נוֹתֵן דְּמִים לְתוֹכוֹ, וְהַגִּזְבָּרִים לוֹקְחִים הַמָּעוֹת שֶׁבַּשּׁוֹפָר וְקוֹנִים מֵהֶן לְבוֹנָה וּמַקְטִירִים עַל הַמִּזְבֵּחַ:

זָהָב. הַמִּתְנַדֵּב זָהָב נוֹתְנוֹ שָׁם אוֹ דְּמֵי שָׁוְיוֹ, וְהוּא לַכַּפֹּרֶת, כְּלוֹמַר לִכְלֵי שָׁרֵת. שֶׁהַמִּזְרָקוֹת נִקְרָאוּ כְּפוֹרֵי זָהָב בְּעֶזְרָא וּבְדִבְרֵי הַיָּמִים, לְפִי שֶׁהַכֹּהֵן מְקַנֵּחַ אֶצְבָּעוֹ בָּהֶם בֵּין הַזָּאָה לְהַזָּאָה, וּבֵין מַתָּנוֹת שֶׁל חַטָּאת, שֶׁהַשִּׁירַיִם שֶׁבָּאֶצְבַּע פְּסוּלִים:

שִׁשָּׁה לְנָדָבָה. שִׁשָּׁה שׁוֹפָרוֹת הַנּוֹתָרוֹת הֵן לִנְדָבָה, הָאֶחָד כָּתוּב עָלָיו מוֹתַר חַטָּאת, הַשֵּׁנִי מוֹתַר אָשָׁם, הַשְּׁלִישִׁי מוֹתַר קִנֵּי זָבִים וְזָבוֹת וְיוֹלְדוֹת, וְהָרְבִיעִי מוֹתַר קָרְבְּנוֹת נָזִיר, הַחֲמִשִּׁי מוֹתַר אָשָׁם מְצֹרָע, הַשִּׁשִּׁי נְדָבָה סְתָם. וּמִי שֶׁהִפְרִישׁ מָעוֹת לְחַטָּאת וְקָנָה חַטָּאתוֹ וְנִתּוֹתְרוּ מִן הַמָּעוֹת, מַשְׁלִיךְ הַמּוֹתָר לַשּׁוֹפָר שֶׁכָּתוּב בּוֹ מוֹתַר חַטָּאת. וְכֵן מוֹתַר אָשָׁם מַשְׁלִיךְ לַשּׁוֹפָר שֶׁכָּתוּב בּוֹ מוֹתַר אָשָׁם, וְכֵן כֻּלָּם. וְשׁוֹפָר שֶׁכָּתוּב בּוֹ נְדָבָה סְתָם, כָּל מִי שֶׁמִּתְנַדֵּב דָּבָר לַמִּזְבֵּחַ נוֹתֵן לְתוֹכוֹ:

משנה ו

לֹא יִפְחֹת מִשְּׁנֵי גִזְרִים. הַמִּתְנַדֵּב עֵצִים סְתָם לֹא יִפְחוֹת מִשְּׁנֵי גִּזְרִים, כְּאוֹתָם שֶׁמְּסַדְּרִים עַל הַמַּעֲרָכָה, וְיָדוּעַ הָיָה שֶׁעוּרָן. וְדָוְקָא הַמִּתְנַדֵּב עֵצִים סְתָם, אֲבָל הֵרוֹצֶה לְהָבִיא אֲפִלּוּ עֵץ אֶחָד, יָבִיא:

לֹא יִפְחֹת מִן קֹמֶץ. שֶׁזֶּהוּ שִׁעוּר הַלְּבוֹנָה הַבָּאָה עִם הַמִּנְחָה, דִּכְתִיב (ויקרא ו) וְהֵרִים מִמֶּנּוּ בְּקֻמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשַּׁמְנָהּ וְאֶת כָּל לְבוֹנָתָהּ, מָה הָרָמָה דְּמִנְחָה קֹמֶץ, אַף לְבוֹנָה קֹמֶץ. וְדָוְקָא הַמִּתְנַדֵּב סְתָם, אֲבָל אִם רָצָה לְהָבִיא אֲפִלּוּ קוֹרֶט שֶׁל לְבוֹנָה מֵבִיא. וְהַמִּתְנַדֵּב זָהָב סְתָם, לֹא יִפְחֹת מִדִּינָר זָהָב. וְהוּא שֶׁהִזְכִּיר צוּרַת מַטְבֵּעַ, אֲבָל אִם לֹא הִזְכִּיר מַטְבֵּעַ אֶלָּא זָהָב סְתָם, מֵבִיא אֲפִלּוּ צְנוֹרָא, שֶׁהוּא כְּמִין מַזְלֵג קָטָן:

אָשָׁם הוּא אָשֹׁם אָשֹׁם לַה'. וְקָשֶׁה קְרָא רֵישֵׁיהּ לְסֵיפֵיהּ, דְּאָשָׁם הוּא מַשְׁמַע בַּהֲוָיָתוֹ וּבְהִלְכָתוֹ הוּא, שֶׁהוּא נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, וְאָשֹׁם לַה' מַשְׁמַע שֶׁכֻּלּוֹ לַה'. וְדָרֵשׁ יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן, אָשֹׁם אָשָׁם לַה', כָּל שֶׁהוּא בָּא מִשּׁוּם חֵטְא וּמִשּׁוּם אַשְׁמָה, כְּגוֹן הִפְרִישׁ מָעוֹת לְחַטָּאת וְאָשָׁם וְנִתּוֹתְרוּ מֵהֶם, יִלָּקַח בְּאוֹתוֹ הַמּוֹתָר עוֹלוֹת, הַבָּשֵׂר לַה' וְהָעוֹרוֹת לַכֹּהֲנִים, וְנִמְצְאוּ שְׁנֵי הַמִּקְרָאוֹת קַיָּמִים, אָשֹׁם לַה' הַבָּשֵׂר, וְאָשָׁם לַכֹּהֲנִים הָעוֹרוֹת. וְהֵיכָן מָצִינוּ מִדְרָשׁ זֶה בִּיהוֹיָדָע, דִּכְתִיב בִּמְלָכִים (ב יב) בִּיהוֹיָדָע כֶּסֶף אָשָׁם וְכֶסֶף חַטָּאת לֹא יוּבָא בֵּית ה'

לַכֹּהֲנִים יִהְיוּ, וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר אָשָׁם דְּכֶסֶף שֶׁקֻּדַּשׁ לְשֵׁם חַטָּאת וּלְשֵׁם אָשָׁם יֵהָנוּ מִמֶּנּוּ הַכֹּהֲנִים, אֶלָּא עַל כָּרְחָךְ הָכִי קָאָמַר, יַעֲשׂוּ מִמֶּנּוּ דָּבָר שֶׁיֵּהָנוּ בּוֹ הַכֹּהֲנִים, וְהַיְנוּ עוֹלוֹת, שֶׁהָעוֹרוֹת לַכֹּהֲנִים:

פרק ז

משנה א

מָעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ. קָרוֹב לִשְׁקָלִים יִפְּלוּ לִשְׁקָלִים. דְּבָתַר קָרוֹב אָזְלִינַן, דִּכְתִיב (דברים כא) וְהָיְתָה הָעִיר הַקְּרוֹבָה אֶל הֶחָלָל. וְהָאוֹמֵר רֹב וְקָרוֹב הֲלֵךְ אַחַר הָרֹב, מוֹקֵי מַתְנִיתִין כְּגוֹן שֶׁשְּׁקָלִים וּנְדָבָה שָׁוִין:

מֻחֶזֶת עַל מֻחֶזֶת יִפְּלוּ לִנְדָבָה. דַּחֲמִירָא מִשְּׁקָלִים, דְּכֻלְּהוּ עוֹלוֹת, אֲבָל שְׁקָלִים מְבִיאִין מֵהֶן פְּעָמִים חַטָּאוֹת שֶׁנֶּאֱכָלִים לַכֹּהֲנִים. וְעוֹד, דִּשְׁיָירֵי שְׁקָלִים לְחוֹמוֹת הָעִיר וּמִגְדְּלוֹתֶיהָ:

מֻחֶזֶת עַל מֻחֶזֶת יִפְּלוּ לַלְּבוֹנָה. דִּלְבוֹנָה הִיא עֲצָמָהּ קָרְבָּן. וְעֵצִים מַכְשִׁירֵי קָרְבָּן:

מֻחֶזֶת עַל מֻחֶזֶת יִפְּלוּ לְגוֹזְלֵי עוֹלָה. בֵּירוּשַׁלְמִי פְּרֵיךְ, בְּשְׁלָמָא קָרוֹב לְגוֹזְלֵי עוֹלָה, כֵּיוָן דְּמִדְּאוֹרַיְתָא אָזְלִינַן בָּתַר קוּרְבָּה הֲוֵי כְּאִלּוּ וַדַּאי הֵן מִגּוֹזְלֵי עוֹלָה, אֶלָּא מֻחֶזֶת עַל מֻחֶזֶת, דְּמִסְפֵּיקָא שְׁדִינַן לְהוּ לְגוֹזְלֵי עוֹלָה לְחֻמְרָא, הָאשָׁה שֶׁהֵבִיאָה הַמָּעוֹת הַלָּלוּ בְּמַה תִּתְכַּפֵּר, שֶׁמָּא מִקְנֵי חוֹבָה נָפְלוּ, וּכְשֶׁאַתָּה מַקְרִיב מֵהֶן גּוֹזְלֵי עוֹלָה בְּמַה מִתְכַּפֶּרֶת הָאִשָּׁה. וּמִשֶּׁנֵּי, בֵּית דִּין הַמְמֻנִּים עַל הַקִּנִּין לוֹקְחִים מִשֶּׁל צִבּוּר כְּפִי אוֹתָן מָעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ, וּמַקְנִין אוֹתָן לְבַעֲלֵי הַמָּעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ, וּמַקְרִיבִין מֵהֶן קִנִּין עַל הַסָּפֵק, וְהַחַטָּאת לֹא תֵהֵא נֶאֱכֶלֶת:

משנה ב

לְעוֹלָם מַעֲשֵׂר. אֲפִלּוּ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ. לְפִי שֶׁעוֹלֵי רְגָלִים אֵינָן מַסְפִּיקִין לְהוֹצִיא כָּל מַעֲשֵׂר שֶׁנִּי שֶׁלָּהֶן בָּרְגָלִים, וּמְנִיחִין אוֹתָן לִקְרוֹבֵיהֶן אוֹ לְאוֹהֲבֵיהֶן לֶאֱכֹל אוֹתָן כָּל הַשָּׁנָה בִּירוּשָׁלַיִם, וְעִקַּר מִצְוַת אֲכִילַת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הִיא שְׁלָמִים, לְפִיכָךְ רֹב בְּהֵמוֹת הַנִּמְכָּרוֹת בִּירוּשָׁלַיִם בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה הֵן נִקְחוֹת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. וְאַף עַל גַּב דְּאִיכָּא לְמֵימַר שֶׁמָּא מִן הַמּוֹכְרִים נָפְלוּ וְנִתְחַלְּלוּ כְּבָר, כֵּיוָן דְּלוֹקְחִים הַוּוּ רַבָּא, שֶׁהֲרֵי כַּמָּה אֲנָשִׁים לוֹקְחִים מִתַּגָּר אֶחָד, אָמְרִינַן דְּלוֹקְחִים הֵן וְלֹא נִתְחַלְּלוּ וַהֲרֵי הֵן מַעֲשֵׂר:

וּבְהַר הַבַּיִת חֻלִּין. וַאֲפִלּוּ בְּרֶגֶל, שֶׁרֹב מָעוֹת שֶׁבְּיַד בְּנֵי אָדָם אֵז הֵן שֶׁל מַעֲשֵׂר, אֲפִלּוּ הָכִי הַוּוּ חֻלִּין, דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא דְּשַׁתָּא, וְאֵמוּר מִקְּמֵי הֶרֶגֶל נָפוּל:

בִּירוּשָׁלַיִם. שֶׁלֹּא בְּשׁוּק הַבְּהֵמוֹת:

בְּשָׁעַת הֶרֶגֶל הַכֹּל מַעֲשֵׂר. וְלֹא אָזְלִינַן בָּתַר רֹב שַׁתָּא, לְפִי שֶׁשָּׁוְקֵי יְרוּשָׁלַיִם עֲשׂוּיִים לְהִתְכַּבֵּד בְּכָל יוֹם, וְאִי נָפוּל מִקֹּדֶם כְּבָר נִמְצְאוּ. אֲבָל הַר הַבַּיִת לֹא הָיָה עָשׂוּי לְהִתְכַּבֵּד,

לְפִי שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ, וְהָרוּחַ מְכַבֵּד וּמֵסִיר כָּל הָאָבָק, וְגַם אֵין אָדָם רַשַּׁאי לִכָּנֵס בְּהַר הַבַּיִת בָּאָבָק שֶׁבְּרַגְלָיו, לְפִיכָךְ אֵין אָבָק מָצוּי שָׁם:

משנה ג

אֲבָרִים עוֹלוֹת. כֵּיוָן שֶׁמְּנָתָח כְּדֶרֶךְ הַנִּתּוּחַ הַמְפֹרָשׁ בְּעוֹלוֹת, בְּיָדוּעַ שֶׁהֵן שֶׁל עוֹלוֹת:

חֲתִיכוֹת חַטָּאוֹת. דְּאֵין אוֹכְלִים בָּעֲזָרָה אֶלָּא חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת:

וּבִירוּשָׁלַיִם זִבְחֵי שְׁלָמִים. דְּרֹב בָּשָׂר הַנֶּאֱכָל בִּירוּשָׁלַיִם הֶוֵי שְׁלָמִים:

זֶה וָזֶה. בֵּין שֶׁנִּמְצָא בָּעֲזָרָה בֵּין שֶׁנִּמְצָא בִּירוּשָׁלַיִם:

תְּעֻבַּר צוּרָתָן. לְפִי שֶׁנִּפְסְלוּ בְּהֶסַח הַדַּעַת וַאֲסוּרִין בָּאֲכִילָה, וְאֵין לְזַלְזֵל בָּהֶן וּלְשָׂרְפָן עַד שֶׁיִּפָּסְלוּ בְּוַדַּאי, הִלְכָךְ בָּעוּ עִבּוּר צוּרָה, הַיְנוּ שֶׁיִּפָּסְלוּ בְּנוֹתָר. וְעִבּוּר צוּרָה דִּשְׁלָמִים הַיְנוּ עַד יוֹם שְׁלִישִׁי:

נִמְצְאוּ בַגְּבוּלִים. בְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל:

אֲבָרִים נִבְלוֹת. שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ שְׁחוֹטְכִין הַנִּבֵּלוֹת לְאֲבָרִים וּמַשְׁלִיכִין בְּרָחוֹבוֹת שֶׁיֹּאכְלוּם הַכְּלָבִים:

חֲתִיכוֹת מֻתָּרִים. שֶׁאֵין רְגִילִין לַחְתֹּךְ הַנִּבֵּלוֹת לַחֲתִיכוֹת, אֶלָּא הַכְּשֵׁרוֹת רְגִילִין לַחְתֹּךְ לַחֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת לְמָכְרָן לְיִשְׂרָאֵל אוֹ לָתֵת אוֹתָהּ בְּתוֹךְ הַקְּדֵרָה. וְדִין זֶה בְּעִיר שֶׁכֻּלָּהּ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בָּעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ נָכְרִים, אֲפִלּוּ חֲתִיכוֹת אֲסוּרִים:

שֶׁהַבָּשָׂר מְרֻבֶּה. וְאֵין חוֹתְכִין הַבָּשָׂר לַחֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת אֶלָּא מְבַשְּׁלִים אוֹתוֹ אֲבָרִים:

משנה ד

זְכָרִים עוֹלוֹת. שֶׁאָנוּ תּוֹלִין שֶׁיָּצְאָה מִירוּשָׁלַיִם, וְרֹב זְכָרִים שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם הֵן עוֹלוֹת, וְרֹב נְקֵבוֹת זִבְחֵי שְׁלָמִים:

הָרָאוּי לִפְסָחִים. זָכָר בֶּן שָׁנָה מִן הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן הָעִזִּים:

פְּסָחִים. וְהַמּוֹצְאוֹ מֻתָּר לוֹ לְהַקְרִיבוֹ לְפִסְחוֹ, וְאִם יָבֹא בְּעָלָיו אַחַר כָּךְ יִתֵּן לוֹ אֶת דָּמָיו:

קוֹדֶם לָרֶגֶל שְׁלֹשִׁים יוֹם. מִשָּׁעָה שֶׁמַּתְחִילִין לִדְרֹשׁ בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח וְאָדָם מַפְרִישׁ אֶת פִּסְחוֹ. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

משנה ה

הָיוּ מְמַשְׁכְּנִין אֶת מוֹצְאֵיהֶן. הַמּוֹצֵא עוֹלָה אוֹ שְׁלָמִים הָיוּ מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיָּבִיא נְסָכֶיהָ מִשֶּׁלּוֹ, שִׁלְשָׁה עֶשְׂרוֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים לָאַיִל וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ:

מַנִּיחִין אוֹתָהּ וּבוֹרְחִים. כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהִתְחַיֵּב בִּנְסָכֶיהָ:

משנה ו

שִׁבְעָה דְבָרִים. וְקִחֲשִׁיב לְהוּ וְאָזֵיל:

נָכְרִי שֶׁשָּׁלַח עוֹלָתוֹ. דִּדְרִשִׁינַן אִישׁ אִישׁ, מְלַמֵּד שֶׁהַנָּכְרִים נוֹדְרִים נְדָרִים וּנְדָבוֹת כְּיִשְׂרָאֵל: **שֶׁתְּהֵא מְנָחָתוֹ**. עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל מַקְרִיב בְּכָל יוֹם מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב:

קְרֻבָּה מִשֶּׁל צִבּוּר. דִּכְתִיב (ויקרא ו) חָק עוֹלָם, חֹק זֶה יִהְיֶה מִשֶּׁל עוֹלָם, כְּלוֹמַר מִשֶּׁל צִבּוּר, דְּהַיְנוּ מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשֶּׁל יוֹרְשִׁים. דִּכְתִיב (שם) וְהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ תַּחְתָּיו מִבָּנָיו, וְהָכִי מַשְׁמַע, וְהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ שֶׁמֵּת, תַּחְתָּיו אֶחָד מִבָּנָיו יַעֲשֶׂה אוֹתָהּ:

וּשְׁלֵמָה הָיְתָה קְרֻבָּה. כְּשֶׁהִיא בָּאָה מִשֶּׁל צִבּוּר לְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹ מִשֶּׁל יוֹרְשִׁים לְרַבִּי יְהוּדָה, עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם הָיְתָה קְרֻבָּה וְלֹא חֲצִי עִשָּׂרוֹן. וְרַבִּי יְהוּדָה מַפִּיק לֵיהּ מִדִּכְתִיב מִבָּנָיו יַעֲשֶׂה אוֹתָהּ, כְּשֶׁהָאֶחָד מִבָּנָיו מַקְרִיב לְאַחַר שֶׁמֵּת אָבִיו, דְּהַיְנוּ הַיּוֹרְשִׁים, יַעֲשֶׂה אוֹתָהּ וְלֹא חֲצָיָהּ. וְהָלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, שֶׁמִּשֶּׁל יוֹרְשִׁים הִיא בָּאָה. וְהָא דְּתָנַן בְּמַתְנִיתִין דְּתַנַּאי בֵּית דִּין הוּא לְדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁתְּהֵא בָּאָה מִן הַצִּבּוּר, וְלֹא מִן הַתּוֹרָה, מְפָרֵשׁ בִּגְמָרָא דִּשְׁתֵּי תַּקָּנוֹת הָווּ, בְּתִחְלָּה מִדְּאוֹרַיְתָא קְרֻבָּה מִשֶּׁל צִבּוּר, מִדִּכְתִיב חָק עוֹלָם כִּדְאָמְרִינַן, כֵּיוָן שֶׁרָאוּ דְּקָא מִדַּחֲקָא לִשְׁכָּה, הִתְקִינוּ דִּנְגְבוּ מִיּוֹרְשִׁים, כֵּיוָן דְּחָזוּ דְּקָא פָּשְׁעוּ בָּהּ, אוֹקְמוּהָ אַדְּאוֹרַיְתָא. וְנִמְצֵאת עַכְשָׁיו קְרֻבָּה מִן הַצִּבּוּר בְּתַנַּאי בֵּית דִּין, דְּאוּקְמוּהָ אַדְּאוֹרַיְתָא:

משנה ז

שֶׁיִּהְיוּ הַכֹּהֲנִים נֵאוֹתִים בָּהֶן. דַּוְקָא לַאֲכִילַת הַקָּרְבָּנוֹת. אֲבָל לַאֲכִילַת חֻלִּין, אֲפִלּוּ לְמִלֹּחַ חֻלִּין הַנֶּאֱכָלִין בַּעֲזָרָה עִם הַקָּרְבָּנוֹת כְּדֵי שֶׁיִּהוּ הַקָּרְבָּנוֹת נֶאֱכָלִים עַל הַשֹּׂבַע, אֵין נֵאוֹתִים בָּהֶן:

שֶׁלֹּא יִהְיוּ מוֹעָלִין בְּאֶפְרָהּ. דְּמִן הַתּוֹרָה אֵין מוֹעֲלִין בְּאֶפְרָהּ, דִּכְתִיב (במדבר יט) חַטָּאת הִיא, בָּהּ מוֹעֲלִין וְאֵין מוֹעֲלִין בְּאֶפְרָהּ. כֵּיוָן דְּחָזוּ דְּקָא מְזַלְזְלֵי בָּהּ, גָּזְרוּ בְּאֶפְרָהּ מְעִילָה. כֵּיוָן דְּחָזוּ דְּקָא פָּרְשֵׁי [מֵאֶפֶר] הַזָּאוֹת, אוֹקְמוּהָ אַדְּאוֹרַיְתָא:

וְעַל הַקִּנִּין הַפְּסוּלוֹת. הַמְּחֻיָּבִין קִנִּין מְבִיאִין מָעוֹת וְנוֹתְנִים לַשּׁוֹפֵר, וּבֵית דִּין לוֹקְחִין הַמָּעוֹת וְקוֹנִים בָּהֶן קִנִּין, וְהַבְּעָלִים הוֹלְכִים לָהֶם וְסוֹמְכִים עַל בֵּית דִּין שֶׁיַּקְרִיבוּ קִנֵּיהֶן, וְאִם פָּרְחוּ הַקִּנִּין אוֹ נִמְצְאוּ פְּסוּלִים, תְּנַאי בֵּית דִּין הוּא שֶׁיִּקָּחוּ אֲחֵרִים מִדְּמֵי הַלִּשְׁכָּה, וּמַקְנִים אוֹתָם לַבְּעָלִים, וְיוֹצְאִין בָּהֶן יְדֵי חוֹבָתָן:

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. אוֹתוֹ שֶׁהוּא רָגִיל לְסַפֵּק אֶת הַקִּנִּין, שֶׁפָּסַק דָּמִים עִם הַגִּזְבָּרִים לִמְכֹּר לָהֶם כָּל הַקִּנִּין הַצְּרִיכִים, הוּא חַיָּב לְהַחְלִיף כָּל שֶׁיִּמְצֵא בָּהֶן פְּסוּל, כְּדִתְנַן לְעֵיל פֶּרֶק הַתְּרוּמָה, אֵינוֹ מְקַבֵּל מְעוֹתָיו עַד שֶׁיִּהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ מְרֻצֶּה, וְאִם הֶחְמִיץ הַיַּיִן אוֹ הִתְלִיעַ הַסֹּלֶת מַחֲזִירִין אוֹתוֹ לַמּוֹכֵר, כָּךְ אִם נִפְסַל הָעוֹף אַחַר לְקִיחָתוֹ מַחֲזִירוֹ לוֹ, וְהוּא מַחֲזִיר אֶת הַדָּמִים. וַהֲלָכָה

כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּהָכִי אָמְרִינַן בַּיְרוּשַׁלְמִי, תְּנַאי בֵּית דִּין הוּא, הַמְסַפֵּק אֶת הַקִּנִּין מְסַפֵּק אֶת הָאוֹבְדוֹת וְאֶת הַפְּסוּלוֹת:

פרק ח

משנה א

כָּל הָרֶקִין הַנִּמְצְאִים בִּירוּשָׁלַיִם טְהוֹרִים. וְלֹא מַחֲזִיקִינַן לְהוּ בְּרֶקוּ שֶׁל זָב וְזָבָה שֶׁהֵן מְטַמְּאִין אָדָם וְכֵלִים, מִשּׁוּם דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּהּ:

חוּץ מִשֶּׁל שׁוּק הָעֶלְיוֹן. לְפִי שֶׁכּוֹבְסִין נָכְרִים הָיוּ מְצוּיִין שָׁם, וַחֲכָמִים גָּזְרוּ עַל הַנָּכְרִים שֶׁיִּהְיוּ כְּזָבִין לְכָל דְּבָרֵיהֶן וְרֶקָן טָמֵא. וְאִית דְּאָמְרֵי, לְפִי שֶׁשּׁוּק הָעֶלְיוֹן לֹא הָיְתָה דְּרִיסַת הָרֶגֶל מְצוּיָה שָׁם, וְזָבִין וְזָבוֹת שֶׁמִּתְבּוֹדְדִין וּמִתְרַחֲקִין מִבְּנֵי אָדָם הָיוּ מְצוּיִין שָׁם:

שֶׁבָּאֶמְצַע טְמֵאִים. מִשּׁוּם דְּזָבִין וְזָבוֹת שְׁכִיחֵי וּמְהַלְּכִים בְּאֶמְצַע דְּרָכִים, וְהַטְּהוֹרִים מִסְתַּלְּקִים לְצִדֵּי הַדְּרָכִים, מָקוֹם שֶׁאֵין דְּרִיסַת הָרֶגֶל מְצוּיָה, וּמַזְהִירִין לְכָל טָמֵא שֶׁלֹּא יִגַּע בָּהֶן. אֲבָל בִּשְׁעַת הָרֶגֶל, שֶׁרֹב יִשְׂרָאֵל טְהוֹרִין, הַטְּמֵאִים מִסְתַּלְּקִים לַצְּדָדִים שֶׁלֹּא יְטַמְּאוּ אֶת הָעָם, וְהַטְּהוֹרִים הוֹלְכִים בְּאֶמְצַע הַדְּרָכִים, הִלְכָךְ בִּשְׁעַת הָרֶגֶל רֻקִּין הַנִּמְצָאִים בָּאֶמְצַע טְהוֹרִים וְשֶׁבַּצְּדָדִים טְמֵאִין. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

משנה ב

דֶּרֶךְ יְרִידָה לְבֵית הַטְּבִילָה. שְׁנֵי דְּרָכִים הָיוּ לַמִּקְוֶה, בְּאֶחָד יוֹרְדִים וּבְאֶחָד עוֹלִים, שֶׁלֹּא יִגְּעוּ הַטְּמֵאִים בַּטְּהוֹרִים. וְשֶׁל דֶּרֶךְ יְרִידָה וַדַּאי טְמֵאִים, לְפִי שֶׁנִּפְלוּ מִיַּד הַמְּבִיאָם לַטְּבִילָה:

שֶׁלֹּא כִּירִידָתָן עֲלִיָּתָן. דִּבְירִידָתָן וַדַּאי טְמֵאִים הָיוּ, לְכָךְ הָיָה מוֹרִידָן לְבֵית הַטְּבִילָה, וּבַעֲלִיָּתָן טָהֲרוּ לְאַחַר שֶׁהִטְבִּילָן:

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר כֻּלָּן טְהוֹרִין. דְּלֹא גָּזְרוּ עַל סְפֵק כֵּלִים בִּירוּשָׁלַיִם. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

מַגְרֵפָה. כְּלִי שֶׁגּוֹרְפִים וְכוֹנְסִים בּוֹ עַצְמוֹת הַמֵּתִים כְּשֶׁהֵם מְפֻזָּרִים:

מְרָצָה. כְּלִי שֶׁרוֹצְצִים וּמְשַׁבְּרִים בּוֹ עַצְמוֹת הַמֵּת כְּשֶׁרוֹצִים לְהַכְנִיסָם בַּסַּל לְהוֹלִיכָן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם:

משנה ג

שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד. דְּוַדַּאי הִטְבִּילוּהָ בְּעָלֶיהָ מֵאֶתְמוֹל כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהּ הַעֲרֵב שֶׁמֶשׁ וּתְהֵא רְאוּיָה לִשְׁחוֹט בָּהּ הַיּוֹם בְּעֶרֶב הַפֶּסַח:

בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר שׁוֹנָה וּמַטְבִּיל. כְּלוֹמַר אַף עַל גַּב דְּאִיכָּא לְמֵימַר כְּבָר הִטְבִּילוּהָ בְּעָלֶיהָ, צָרִיךְ הַמּוֹצִיאָהּ לְהַטְבִּילָהּ שֵׁנִית, דְּשָׁמְא לֹא הִטְבִּילוּהָ בְּעָלֶיהָ, דְּהָיָה לָהֶם שְׁהוּת לְהַמְתִּין עַד סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא גָּזְרוּ עַל סְפֵק כֵּלִים בִּירוּשָׁלַיִם, מִשּׁוּם חֲמָרָא דְּקֻדְשִׁים

הִצְרִיכוּהָ טְבִילָה. וְרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ שׁוֹנָה לְהַזּוֹת עָלֶיהָ, דְּשֶׁמָּא נִטְמְאָה בְּמֵת וְהִזָּה עָלֶיהָ בַּשְּׁלִישִׁי, וְעַתָּה שׁוֹנָה וּמַזֶּה עָלֶיהָ וְאַחַר כָּךְ מַטְבִּילָהּ:

קוֹפִּין. סַכִּין גָּדוֹל עָשׂוּי לַחְתּוֹךְ בָּשָׂר וְלִשְׁבֹּר בּוֹ עֲצָמוֹת:

בָּזֶה וּבָזֶה. בֵּין בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר בֵּין בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר:

שׁוֹנָה וּמַטְבִּיל. לְפִי שֶׁאֵין הַקּוֹפִּין רָאוּי אֶלָּא לַחֲגִינָה, שֶׁשִּׁבְּירַת עֶצֶם מֻתָּר בָּהּ. וּבִגְמָרָא בִּפְסָחִים (דף ע) מוֹקֵי מַתְנִיתִין בִּזְמַן שֶׁהָיָה הַנָּשִׂיא גּוֹסֵס בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר, שֶׁאִם יָמוּת יִהְיוּ כָּל הַצִּבּוּר טְמֵאִים וְיִקָּרֵב הַפֶּסַח בְּטֻמְאָה וְלֹא יִהְיוּ צְרִיכִים לְטַהֵר הַכֵּלִים. הִלְכָךְ, סַכִּין שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁחִיטַת הַפֶּסַח, דְּחַד סְפֵקָא הוּא, שֶׁמָּא לֹא יָמוּת הַנָּשִׂיא וְיֵעָשׂוּ אֶת הַפֶּסַח בְּטָהֳרָה, מַטְבִּילִין אוֹתוֹ, וַחֲזָקָה שֶׁטָּהֲרוּהוּ בְּיוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר כְּדֵי לִשְׁחֹט בּוֹ אֶת הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. אֲבָל קוֹפִּין, דִּתְרֵי סְפֵקֵי, שֶׁמָּא יָמוּת הַנָּשִׂיא וְיֵעָשׂוּ פֶּסַח בְּטֻמְאָה וְאַז אֵין מְבִיאִין חֲגִיגָה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַקּוֹפִּין, וְאַף אִם לֹא יָמוּת שֶׁמָּא יִהְיוּ הַפְּסָחִים מְרֻבִּים וְלֹא יַעֲשׂוּ חֲגִיגָה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, הִלְכָךְ לֹא מַטְבְּלֵי לֵיהּ וְחֲזָקָתוֹ שֶׁלֹּא טְהֲרוּהוּ:

חָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד. וְלֹא אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּשַׁבָּת הוּא לֹא נִשְׁחֹט בָּהּ מִסְפֵּיקָא שֶׁמָּא טְמֵאָה הִיא וְנִמְצָא הַפֶּסַח טָמֵא וּמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם מִצְוָה. וְרַבּוֹתַי פֵּרְשׁוּ, שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד, בַּקּוֹפִּין קָאָמַר, דְּאַף עַל גַּב דְּאֵין חֲגִיגָה בְּשַׁבָּת, מִכָּל מָקוֹם חֲזָקָה שֶׁהִטְבִּילָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְצֹרֶךְ חֲגִיגַת חֲמִשָּׁה עָשָׂר:

בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד. לְפִי שֶׁכָּל הָעָם יוֹדְעִים שֶׁהַזָּאָה וּטְבִילָה אֲסוּרָה בְּיוֹם טוֹב, וּמַטְבִּילִין אֶת הַכֹּל מִלִּפְנֵי יוֹם טוֹב:

נִמְצֵאת. הַקּוֹפִּין:

קְשׁוּרָה לְסַכִּין. אָמְרִינַן וַדַּאי הִטְבִּילוּהָ עִם הַסַּכִּין. אֲבָל רַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ, נִמְצֵאת סַכִּין סְתָמָא קְשׁוּרָה עִם סַכִּין אַחֶרֶת יְדוּעָה, הֲרֵי הִיא כַּסַּכִּין הַיְדוּעָה, אִם טְמֵאָה טְמֵאָה וְאִם טְהוֹרָה טְהוֹרָה:

משנה ד

פָּרֹכֶת שֶׁנִּטְמֵאת בְּוֹלַד הַטֻּמְאָה. שֶׁנִּגְעָה בְּמַשְׁקִין טְמֵאִים, שֶׁחָכְמִים גָּזְרוּ עַל הַמַּשְׁקִין שֶׁמְּטַמְּאִין כֵּלִים, גְּזֵרָה מִשּׁוּם מַשְׁקֶה דָּזָב וְזָבָה כְּגוֹן רָקוֹ וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ שֶׁהֵם אַב הַטֻּמְאָה וּמְטַמְּאִין אָדָם וְכֵלִים מִדְּאוֹרַיְתָא:

מַטְבִּילִין אוֹתָהּ בְּפָנִים. וְאֵינָהּ טְעוּנָה שִׁלּוּחַ מִחוּץ לְמַחֲנֶה שְׁכִינָה, כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִטְמֵאת אֶלָּא בְּוֹלַד הַטֻּמְאָה:

וּמַכְנִיסִין אוֹתָהּ מִיָּד. שֶׁאֵינָהּ טְעוּנָה הַעֲרֶב שֶׁמֶשׁ:

נִטְמֵאת בְּאַב הַטֻּמְאָה. בְּשֶׁרֶץ אוֹ בִּנְבֵלָה:

מַטְבִּילִין אוֹתָהּ בַּחוּץ. דִּטְעוּנָה שִׁלּוּחַ, כִּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק בַּתְּרָא דְּעֵרוּבִין, הַמַּכְנִיס טְמֵא שֶׁרֶץ בְּמִקְדָּשׁ חַיָּב:

וְשׁוֹטְחִין אוֹתָהּ בַּחֵיל. חוּץ לַעֲזָרָה:

משנה ה

נִימִין. לִיצִי"ש בְּלַעַ"ז:

עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה חוּטִין. לְפִי שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה מִתְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ, וְכָל מִין וּמִין חוּטוֹ כְּפוּל שֵׁשׁ. כִּדְאִיתָא בְּיוֹמָא:

אַרְכָּהּ אַרְבָּעִים וְרָחְבָּהּ עֶשְׂרִים. כְּמִדַּת פֶּתַח הָאוּלָם, שֶׁהָיָה גָּבְהוֹ אַרְבָּעִים וְרָחְבּוֹ עֶשְׂרִים:

וּמִשְׁמֹנִים וּשְׁתַּיִם רִבּוֹא. כָּךְ הָיָה מִנְיַן הַחוּטִים שֶׁהִיא נַעֲשֵׂית מֵהֶן. פֵּרוּשׁ אַחֵר, מִנְיַן דִּינְרֵי זָהָב שֶׁהָיוּ מוֹצִיאִין עָלֶיהָ. וְיֵשׁ סְפָרִים שֶׁכָּתוּב בָּהֶן וּבְשִׁמּוֹנִים וּשְׁתַּיִם רִיבוֹת, כְּלוֹמַר דִּשְׁמוֹנִים וּשְׁתַּיִם נְעָרוֹת בְּתוּלוֹת הָיוּ מִתְעַסְּקוֹת בַּעֲשִׂיָּתָהּ:

וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים הָיוּ מַטְבִּילִין אוֹתָהּ. דְּכֵלִים הַנִּגְמָרִים אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְמְרוּ בְּטָהֳרָה צְרִיכִים טְבִילָה לְקֹדֶשׁ, כִּדְאִיתָא בְּמַסֶּכֶת חֲגִיגָה. וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֹּהֲנִים דִּתְנַן בְּמַתְנִיתִין לְשׁוֹן גֶּזְמָא וְהַבַאי הוּא, דְּלֹא הָיָה צָרִיךְ כָּל כָּךְ כֹּהֲנִים לְהַטְבִּילָהּ:

משנה ו

הַכֹּל יִשְׂרֵף בִּפְנִים. בְּבֵית הַדֶּשֶׁן הַגָּדוֹל שֶׁהָיָה בַּעֲזָרָה, שֶׁשָּׁם שׂוֹרְפִים פְּסוּלֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, שֶׁכָּל שֶׁפְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ שׂוֹרְפִין אוֹתוֹ בַּקֹּדֶשׁ:

חוּץ מִשְּׁנִטְמָא בְּאַב הַטַּמְאָה בַּחוּץ. דְּכֵיוָן דַּחֲמִירָא טֻמְאָתוֹ וְאֵרַע פְּסוּלוֹ בַּחוּץ, אֵין לְהַכְנִיסוֹ לָעֲזָרָה לִשְׂרְפוֹ, הוֹאִיל וְלֹא הָיָה פְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ:

חוּץ מִשֶּׁנִּטְמָא בְּוֹלַד הַטַּמְאָה בִּפְנִים. דְּאִית בֵּיהּ תַּרְתֵּי, טֻמְאָתוֹ בִּפְנִים וְקִילָא טֻמְאָתוֹ. אֲבָל נִטְמָא בְּאַב הַטַּמְאָה אֵין לְהַשְׁהוֹת הַטֻּמְאָה בִּפְנִים עַד שֶׁתִּשָּׂרֵף, אֶלָּא יוֹצִיאֶנָּה מִיָּד וְיִשְׂרְפֶנָּה בַּחוּץ:

משנה ז

וְאֶת שֶׁנִּטְמָא בְּוֹלַד הַטַּמְאָה בֵּין בַּחוּץ בֵּין בִּפְנִים יִשָּׂרֵף בִּפְנִים. דְּכֵיוָן דְּטָהוֹר מִדְּאוֹרַיְתָא, אָפְלוּ נִטְמָא בַּחוּץ יֵשׁ לְקַיֵּם בּוֹ שְׂרֵפָתוֹ בַּקֹּדֶשׁ:

משנה ח

מַחֲצִי הַכֶּבֶשׂ וּלְמַטָּה בַּמַּעֲרָב. כֹּהֲנִים הַזּוֹכִים בַּפַּיִס בְּאֶבְרֵי הַתָּמִיד לְהַעֲלוֹתָם, לֹא הָיוּ מַעֲלִים אוֹתָם בְּפַעַם אַחַת, אֶלָּא נוֹתְנִים אוֹתָן עַל הַכֶּבֶשׂ, וְהוֹלְכִים לְלִשְׁכַּת הַגָּזִית לִקְרֹא אֶת שְׁמַע, וְאַחַר כָּךְ חוֹזְרִים וּמַקְרִיבִים הָאֵבָרִים עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. וְקָתָנֵי הָכָא דְּנִתָּנִים מֵחֲצִי

הַכֶּבֶשׂ וּלְמַטָּה, שֶׁהַכֶּבֶשׂ אָרְכּוֹ שִׁלְשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמָּה, וּמֵחֲצָיוֹ וּלְמַטָּה נוֹתְנִים אוֹתָן. וְרֹחַב הַכֶּבֶשׂ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, וּבְחֲצָיוֹ שֶׁלְּצַד מַעֲרָב הָיוּ נוֹתְנִים אוֹתָן:

וְשָׁל רָאשֵׁי חֳדָשִׁים. מֵחֲצָיוֹ וּלְמַעְלָה, דְּהַיְנוּ עַל כַּרְכֹּב הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהוּא הַסּוֹבֵב. וּכְלַפֵּי הַמִּזְרָח:

אֵינָן נוֹהֲגִים אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת. שְׁקָלִים, מְשׁוּם דִּצְרֵךְ קָרְבָּן נִינְהוּ וְכֵיוָן שֶׁאֵין קָרְבָּן אֵין שְׁקָלִים. וּבְכוּרִים, דִּכְתִיב (שמות כג) רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ, בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ לְךָ בַּיִת יֵשׁ לְךָ בִּכּוּרִים, אֵין לְךָ בַּיִת אֵין לְךָ בִּכּוּרִים:

אֲבָל מַעֲשַׂר דָּגָן וְכוּ'. נוֹהֲגִים בִּפְנֵי הַבַּיִת. וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת. דִּקְדוּשַׁת הָאָרֶץ לֹא בָּטְלָה, הִלְכָךְ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמוֹת וּמַעַשְׂרוֹת. וּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה, צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ הָעֲשִׂירִי. וּבְמַסֶּכֶת בְּכוֹרוֹת אָמְרוּ שֶׁבִּטְלוּ מַעֲשַׂר בְּהֵמָה דְּלֹא לֵיתוֹ בָּהּ לִידֵי תַּקָּלָה:

הַמַּקְדִּישׁ שְׁקָלִים וּבְכוּרִים. דְּאֵין נוֹהֲגִים אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, אִם הִפְרִישָׁן שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת קָדְשֵׁי:

בְּכוּרִים קֹדֶשׁ אֵינָן קֹדֶשׁ. כֵּיוָן דִּבְהֶדְיָא כְּתִיב בְּהוּ (שמות כג) תָּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ, אֲפִלּוּ הִפְרִישָׁן בְּדֵיעֲבַד לֹא קָדְשֵׁי, וְאֵין שָׁם בִּכּוּרִים חָל עֲלֵיהֶן שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת. וְרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ, הַמַּקְדִּישׁ לְבֶדֶק הַבַּיִת שְׁקָלִים וּבִכּוּרִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ כְּבָר. וּלְפֵרוּשׁוֹ לֹא אִתְבָּרִיר טַעֲמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אַמַּאי שְׁקָלִים קָדְשֵׁי וּבִכּוּרִים לֹא קָדְשֵׁי. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: